

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Sabina Kubisová

Možnosti sociální rehabilitace po výkonu trestu odnětí svobody v Moravskoslezském kraji

Olomouc 2012

vedoucí práce: Mgr. Michal Růžička, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedené literární prameny a zdroje.

V Olomouci dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Michalovi Růžičkovi, Ph.D. za cenné rady, porozumění a čas, který mi věnoval. Rovněž bych chtěla poděkovat řediteli věznice Opava, sociální pracovníci paní Mgr. Svatavě Polášové a dalším zaměstnancům opavské věznice za jejich vstřícný přístup při zpracovávání šetření. Také bych chtěla poděkovat mým rodičům za jejich trpělivost, neutuchající pochopení a podporu, při zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD	5
1 Trest odnětí svobody	6
1.1 Funkce trestu odnětí svobody	6
1.2 Zásady a výkon trestu odnětí svobody	8
1.3 Negativní vliv uvěznění na chování uvězněného	8
1.4 Aspekty působení trestu na psychiku odsouzeného	9
2 Dějiny a systém českého vězeňství	10
2.1 Historie a vývoj po roce 1989	11
2.2 Vězeňská služba ČR.....	12
3 Sociální reintegrace a resocializace ve výkonu trestu odnětí svobody	14
3.1 Program zacházení s odsouzenými	16
3.2 Zaměstnávání odsouzených.....	17
3.3 Extramurální kontakt.....	20
3.4 Výstupní oddělení	20
3.5 Kontinuální sociální práce a Probační a mediační služba	22
4 Sociální rehabilitace	25
4.1 Legislativní ukotvení.....	25
4.2 Postpenitenciární péče.....	26
4.3 Možnosti realizace sociální rehabilitace osob po výkonu trestu odnětí svobody v Moravskoslezském kraji	27
PRAKTICKÁ ČÁST	33
5 Metoda šetření formou dotazníku.....	33
5.1. Průběh sběru dat	33
5.2 Výsledky dotazníkového šetření a jejich interpretace.....	34
5.2.1 Věznice Opava - mužská část.....	35
5.2.2. Věznice Opava - ženská část	43
ZÁVĚR	54
Seznam zkratk.....	56
Seznam příloh	61

ÚVOD

Moravskoslezský kraj jako hraniční část našeho státu je více než jiné vnitrostátní kraje náchylnější k sociálně patologickým projevům ve společnosti, z důvodu prolínání více etnických kultur a subkultur. Díky větší míře nezaměstnanosti stoupá i počet sociálně patologických jevů, sociálně vyloučených oblastí a s tím souvisí i projevy kriminality.

Člověk se po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody dostává do nesnadné životní situace, kde musí čelit konfrontaci s předsudky, s kterými bývá výkon trestu spojený, zpětnému začlenění do společnosti, kde navazuje nebo obnovuje vztahy s rodinou a svým okolím, hledá si práci a ubytování. Také v této chvíli může dojít k sociální exkluzi, kterou se snaží systém sociální politiky a služeb našeho státu předcházet nebo alespoň minimalizovat.

Moravskoslezský kraj je pro mou osobu spjat s mým dětstvím a mou rodinou. Proto jsem se chtěla na něj zaměřit i z jiného úhlu pohledu než jen jako horský turista, víkendový výletník nebo poutňový host. Také jsem zde měla nejsnazší přístup ke sběru dat pro moji praktickou část. Po absolvování krátkého vhledu do praxe speciálního pedagoga, sociální pracovníce a dozorce v Opavské věznici, mne tématika sociální rehabilitace zaujala natolik, že jsem se rozhodla pro tuto práci.

Záměrem práce je zmapovat informovanost odsouzených v Opavské věznici z hlediska návazných sociálních služeb v rámci sociální rehabilitace v Moravskoslezském kraji. Za využití dotazníků jsme se snažili zjistit o jaké služby má tato cílová skupina nejvíce zájem a jestli osobám ve výkonu trestu odnětí svobody bylo umožněno pracovat. Jelikož práce je pro resocializaci a následnou sociální rehabilitaci velice důležitá. Podporuje v člověku zodpovědnost, rozvíjí pracovní návyky a dodává životu jistý řád a smysl.

Práce je nejsilnější lidské pojítko s realitou.

Sigmund Freud

TEORETICKÁ ČÁST

1 Trest odnětí svobody

Trest odnětí svobody je jedním z možných sankcí našeho trestního zákoníku. Lze jej uložit za trestný čin, který je uveden v trestním zákoníku. Maximální trestní sazba tohoto trestu činí 20 let. Jde-li o případ, kdy se pachatel dopustil závažného trestného činu, který je hodnocen vysokým stupněm společenské nebezpečnosti a samotný souzený je hodnocen jako nenapravitelný nebo jen obtížně napravitelný jedinec, je trest odnětí svobody možno zvýšit až na 30 let nebo doživotí.

Pokud byl obžalovaný v době trestního stíhání ve vazbě, doba zde strávená se mu počítá do celkové výměry stanoveného trestu.

V trestu odnětí svobody rozlišujeme 3 formy: podmíněné odsouzení, podmíněné odsouzení s dohledem a nepodmíněné.

(<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/system-trestu>, citováno dne 1.2.2012)

1.1 Funkce trestu odnětí svobody

Podle Hály (2005) má trest odnětí svobody tyto funkce:

1. Vyrovnávací funkci, které má dvě možné pojetí, kdy se samotná oběť vyrovnává s trestným činem a vyrovnávání pachatele s trestným činem, kterého se dopustil. V tomto bodě procesu fungují tři důležité činitele svědomí, vina a pokání.
2. Regulativní funkci, jejímž záměrem je ochrana společnosti před zločinem. Tato sekundární funkce trestu pracuje s pojmy: izolace pachatele, odstrašení, zacházení s odsouzenými.

Nezastupitelnou roli v procesu trestu odnětí svobody má i funkce výchovná. Jak uvádí Černíková (2008, s. 143), je: „výchovná funkce ukládaných trestů obsažena ve vymezení účelu trestu v našem trestním zákoně. Podle tohoto ustanovení trestu je účelem chránit společnost před pachateli trestných činů,

zabránit odsouzeném v dalším páchání trestné činnosti a vychovat ho k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.”

Aby byla tato funkce úspěšná musí zde být přítomno těchto pět R: „reedukace - readaptace - rehabilitace - reintegrace - resocializace” (Černíková, 2002, s. 101-102)

Podílet se na edukačně - didaktickém plánu je závazek pro všechny vězně. Je totiž stavebním kamenem pro realizaci všech funkcí trestu odnětí svobody. Dále můžeme realizovat výchovnou funkci trestu za pomoci pracovního zařazení odsouzeného, sportovním vyžitím a relaxací, společenskými a terapeutickými aktivitami a extramurálním programem. (Černíková, 2002)

Výchovně - pedagogický plán by měl mít tyto prvky:

- a) „ pracovní povinnosti 8,5 hodiny denně,
- b) penologická/psychologická činnost 1-2 hodiny denně,
- c) speciálně pedagogická činnost 2-4 hodiny denně,
- d) striktně dodržované denní schéma (osobní hygiena, všeobecná hygiena),
- e) sportovní činnost 0,5-1 hodina denně,
- f) kreativní činnost 0,5-1 hodina denně,
- g) osobní volno 1-2 hodiny denně,
- h) spánek 8 hodin denně,
- i) sociální trénink 2 hodiny denně (včetně možností teologického vzdělávání).”

(Hanuš, 2005, s. 40)

Nesnadným cílem souhrnného procesu trestu je podpořit zodpovědnosti za své jednání a také morální zábrany proti všem protiprávním činům.

Základním a zároveň nejnáročnějším záměrem penitenciární pedagogiky je obrat v myšlenkových pochodech jedince v příznivém směru, významného hlavně pro jeho existenci na svobodě. (Černíková, 2002)

1.2 Zásady a výkon trestu odnětí svobody

V trestním zákoníku č. 40/2009 Sb., stojí pod § 56, že se výkon odnětí svobody se rozděluje do věznic: „s dohledem, dozorem, ostrahou, nebo se zvýšenou ostrahou.”

Zákonem č. 169/1999 Sb., jsou stanoveny hlavní zásady pro výkon trestu odnětí svobody:

- 1) „Trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti.
- 2) S odsouzenými ve výkonu trestu se musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem”.

1.3 Negativní vliv uvěznění na chování uvězněného

V průběhu přizpůsobení se na vězeňský život hrají velkou roli termíny jako: *Prizonizace*, která jako první z těchto činitelů velmi výrazně zmenšují pozdější šanci na normální společenský život po propuštění. Dále Sochůrek uvádí pojem *institucionalizace*, v jejímž důsledku se dosavadní život člověka modifikuje dle tvrdě strukturovaného vězeňského řádu. Úskalím je úbytek vlastní aktivity vězněného. A v neposlední řadě jde o *ideologizace*, což je vlastně adaptace na morální názory ve vězeňských kolektivech a subkulturách.

Odsouzený tyto postoje a názory primárně přijímá. S odstupem času si, ale na ně může přivyknout a identifikovat se s nimi. Charakteristickými zevnějšími rysy jsou *vězeňský argot* a tzv. *druhý život* a *kolchozy*, za které může z větší části společně sdílení cel s více vězni. (Sochůrek, 2008)

Proto by se vězeňský život měl od běžného života na svobodě minimálně odlišovat. Odloučení vězněného od společenského kontaktu nesmí být absolutní, protože následné propuštění by provázelo trauma.

Smyslem tedy je posílit kontakt s okolním světem a to zejména s rodinou a přáteli, spolupracovníky a známými. Kromě spolupráce s Vězeňskou službou má

odsouzený možnost spojení s církevními a neziskovými organizacemi a státními správami. (Hanuš, 2005)

Velké množství bývalých vězňů, kteří se ocitnou na svobodě má problém se zpětným začleněním do společnosti z důvodů nedostatečného kontaktu z vnějším světem a rodinou po dobu strávenou ve vězení. Z těchto důvodů často jejich kroky směřují do prostředí jim známým, kde se mohou vyskytovat vlivy související s pácháním další trestné činnosti. (Černíková, 2008)

1.4 Aspekty působení trestu na psychiku odsouzeného

Oblastí působení uvěznění na psychiku člověka se zabýval Netík (1997), který zmiňoval tyto aspekty výkonu trestu: izolace pachatele od okolního světa, což je samo o sobě trestem nejvyšším pro lidskou bytost, dále pak odstrašení pachatele, které není moc praktické pro vězněné s pestrou kriminální minulostí a následovnou usměrňování v chování.

Člověk, ve výkonu trestu odnětí svobody, se nachází v diametrálně rozdílné situaci, ve kterém na něj působí vlivy tísně a nedostatečného osobního prostoru. To vše zmírňuje působení edukačně - pedagogického programu.

Odsouzený se spoléhá na jistou vidinu své nejbližší budoucnosti, kterou si s pomocí výchovných pracovníků pomalu buduje. Postupně upevňuje nebo obnovuje kontakty se svým okolím, má možnost stýkat se svými nejbližšími, což zajisté posiluje jeho psychickou stabilitu.

Eventuálně se může zapojit podle svých možností do pracovních a volnočasových činností. Závažnost, délka a druh trestu jsou jedním z možných aspektů, které brání úspěšné resocializaci. (Černíková, 2002)

2 Dějiny a systém českého vězeňství

Novodobá historie na našem území se až do zrodu svrchovaného Československa ubírala stejným směrem jako historie Habsburského království. Výraznou osobou v dějinách českého vězeňství byl František J. Řezáč, který jako duchovní věřil hlavně v nápravu zločinců cestou výchovnou a edukační. Podle něj uvězněním nemá již více být náčiním pro společenskou mstu, ale hlavní roli při procesu nápravy by měl mít učitel, jako studnice výchovných poznatků.

Rozkvět ve vězeňské sféře přišel s rokem 1918, kdy vzniklo Československo jako samostatný stát. Osobní čistota, práce pro vězně a eticko-morální působení byli hlavním úkolem nového a moderního vězeňského konceptu. Toto snažení bylo, ale záhy přerušeno nacistickou okupací.

Úsilí po roce 1948 přineslo zlomový okamžik v systému vězeňství., kdy vězeňská zařízení, sloužila nejen k izolaci pachatelů, ale i k umístování *politických vězňů*, kteří byli nepohodlní politickému režimu té doby.

Rokem 1965 se stal platný zákon výkonu trestu odnětí svobody č.59/1965 Sb., kdy jako první bylo přerušeno rozdělení podle politických tříd a naopak bylo zavedeno rozdělení podle závažnosti narušení pachatele z pohledu trestného činu. S novým zákonem přišli do vězeňského zařízení i nový zaměstnanci. (Sochůrek, 2007)

Vpád vojsk SSSR do Československa dne 21. 8. 1968, odstartoval mnoho personálních změn v řízení stranických a státních funkcích. Normalizační zajištění v SNV zesílila vliv ÚV KSČ na vedení vězeňství zprostředkováním oddělené administrativy státu, které podobným postupem působilo na činnost armády, bezpečnosti a justice.

Pozornost se upírala primárně na osoby ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody, označované jako *protisocialistické* a *protisovětské živly*, hlavně v návaznosti na jejich aktivní účasti na manifestaci proti obsazení Československa. Jednání s odsouzenými z linie kriminálních pachatelů trestných činů nebylo v ohnisku zájmu stranických orgánů ani Státní bezpečnosti, mohla se dále vyvíjet činnost specialistů na uskutečnění se rozličných druhů a metod zacházení s odsouzenými za nedbalostní trestné činy, mladistvými a ženami. Uskutečněním jednotlivých proměn v zacházení s určitými skupinami

odsouzených byla předčasně uzavřena prvotní poválečná přeměna českého vězeňství, která se zaměřila na nadcházející normalizaci. (Historická penologie, 2011)

2.1 Historie a vývoj po roce 1989

System a vývoj českého vězenství je velmi dynamický proces, který se po sametové revoluci ještě zrychlil a s ním bohužel vzrostla i kriminalita v našem státě. Změna dosavadního politického systému na demokratický přinesla do ČR mnoho inovací ve všech aspektech našeho života.

Po roce 1989 bylo realizováno hloubkové šetření ve směru nedokonalosti a vad v českém vězenství a důvodu jeho ustrnutí. Souběžně s tímto šetřením bylo učiněno srovnání se zahraničními systémy vězeňství v Evropě. Výhodiskem tohoto snažení bylo vypracování podkladů pro růst a zlepšení v oblasti naší vězeňské infrastruktury, jejímž úkolem je větší provázanost se sítí sociálních služeb. (Sochůrek, 2007)

Etapy přeměny českého systému vězeňství

1990 - oddělení minulého systému a provedení šetření reálného stavu ve věznicích

1991 - zpracování Koncepce rozvoje vězeňství, definice cílů a proces jejich dosažení

Cílem reformních změn bylo vytvořit moderní systém zakotvený v širší síti sociální péče a také v systému represivních orgánů státní moci, které chrání společnost před delikventy.

1992 - počátek přeměn systému včetně obsahu struktury. Do těchto změn je

zahrnuta i humanizace vězeňství, jejíž podstatou je:

- respektovat odsouzeného jako právoplatného občana,
- dostatečné materiální zabezpečení pro život ve vězení,
- zajištění základních lidských prav a svobod.

1993 - novela zákona č. 59/1965Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a zákonem č. 294/1993Sb., s platností od 1. 1. 1994.

Hlavním úskalím při dosahování stanovených změn v roce 1992 byla nedostatečná kapacita vězeňských zařízení, minimální pracovní uplatnění

odsouzených ve výkonu trestu a s tím souvisí i problémy ve finanční sféře. (Hanuš, 2005)

Černíková (2008) rozděluje nejpodstatnějšími úpravy strukturních přeměn do tří bodů: renovace věznice a jejího vybavení, efektivní program zacházení s vězni, profesionálně vyškolení pracovníci.

Dnes, můžeme říci, že se schválenou koncepcí daří uskutečňovat, bohužel ne takovým tempem, které by bylo vhodné. Nejedná se jen o dlouhodobou nouzi na finanční prostředky pro rozvoj vězenvství. Udivující je i neústupná setrvačnost v myšlení společnosti a s tím spojené neakceptování integračních principů humanizace, společenské stability a platnost na místo neustálé izolace odsouzených. Dále klade důraz na státní a občanské zaměstnance Vězeňské služby s cílem dosáhnout jejich plné osobního zúčastnění, a to jak na tvorbě koncepce samotné, tak především na jejím převedení do praxe. (Hála, 2005)

2.2 Vězeňská služba ČR

Úděl Vězeňské služby ČR (dále jen VSČR) je zabezpečovat vykonání vazby, výkon trestu odnětí svobody a zajistit bezpečnost a pořádek v soudních budovách. VSČR řídí a dohlíží na věznice a detenční ústavy. Jejím dalším úkolem je hlídání, předvádí a dopravování vězněné osoby. Patří sem i výzkumná činnost v penologické oblasti, kde poznatky mohou pracovníci uplatňovat v praxi. Nedílnou složkou aktivit VSČR je pracovní zařazení, edukace a rekvalifikace odsouzených.

(<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>, citováno dne 1. 2. 2012)

V zákon č. 169/1990 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v § 3 se uvádí, že orgán, který zaopatřuje výkon trestu zastává tyto činnosti:

- (1) „Střežení odsouzených, dozor nad nimi, metody zacházení s odsouzenými a stanovené podmínky výkonu trestu zajišťuje Vězeňská služba České republiky.
- (2) Vězeňská služba je oprávněna odsouzeným vydávat pokyny a příkazy a používat vůči nim jen taková omezení a donucovací prostředky, které připouští zvláštní zákon.

(3) Povinnosti a oprávnění příslušníka Vězeňské služby stanoví zvláštní zákon. Občanský pracovník Vězeňské služby je oprávněn vydávat odsouzeným pokyny a příkazy v rozsahu stanoveném tímto zákonem.”

V organizaci VSČR je šest celků:

- a) Generální ředitelství - funguje jako kontrolní subjekt VSČR a vykonává úkony spojené se státní správou vězeňství,
- b) Vazební věznice - dohlíží na to, aby výkon vazby plnil zákonem stanovené úkony,
- c) Věznice - dozírat na plnění trestu odnětí svobody, které je dáno zákonem,
- d) Institut vzdělávání - edukační institut, který obstarává kvalifikovanost práce zaměstnanců VSČR,
- e) Střední odborné učiliště - zabývá se studiem a vzděláváním osob ve výkonu trestu, v rozmezí středního odborného učiliště,
- f) Zotavovny Vězeňská služby ČR - jsou odpočinkovými, oddechovými a rehabilitačními objekty, které jsou určeny pro zaměstnance VSČR a Ministerstva spravedlnosti a rodinným členům.

Ve všech vězeňských zařízeních působí tyto zaměstnanci: ředitel, zástupce ředitele, pedagogičtí, církevní, lékařští, civilní a odborní pracovníci, zaměstnanci hlídací a doprovodné služby a v neposlední řadě pracovníci zajišťující úsek stížností a prevence. (Sochůrek, 2007)

3 Sociální reintegrace a resocializace ve výkonu trestu odnětí svobody

Sociální reintegrace může být jakýkoliv sociální proces se záměrem integrace osoby do společnosti. Tři kroky k úspěšné sociální reintegraci odsouzených jsou bydlení, edukace a pracovní zařazení (souvisí s ní i odborná příprava). Možné jsou i poradenské služby a volnočasové aktivity.

(<http://ar2005.emcdda.europa.eu/cs/page078cs.html>, citováno dne 1. 2. 2012)

Resocializace obnáší proces znovu uschopnění, znovu začlenění, znovu uvedení, znovu zakotvení osoby do společnosti. Důraz je tady kladen na *znovu*, tudíž se předpokládá, že jedinec už si socializačním procesem prošel. Je to tedy jakési navázání na zpretrhané sociální vazby. V institucionalizované formě má resocializace řadu druhů – od ergoterapie po chráněné dílny, od poradenství v sociální sféře po socioterapeutické kluby, od učení sociálních dovedností po rekvalifikační programy apod. Resocializace umožňuje dosáhnout potřebných sociálních znalostí a dovedností k plnohodnotnému životu.

(<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/socialni-oblast/protidrogova-politika/slovnicek-pojmu/pece-o-uzivatele-drog.htm>, citováno dne 1. 2. 2012)

Černíková (2002) uvádí, že: Reintegrační reakce završují výchovnou funkci trestu ve významu komplexního a dlouhodobého sloučení narušených vztahových sítí, morálních názorů a psychosociálních postojů. Zatím co resocializační záměr je sloučit zpretrhané společenské řetězce a znovu začít budovat život na svobodě.

„Resocializační proces emočně narušeného jedince (neurotického typu) je vysoce náročným úkolem, kdy musí být uplatňovány nerůznější psychologické techniky, které nejsou v kompetenci vychovatele či etopeda. Je tudíž nutně v každém případě zaštitit převýchovnou práci odborníky pomáhajících profesí zejména psychoterapeutického a psychologického charakteru.” (Vitásková, 2005, s. 33)

Dle Černíkové (2008, s. 140): „sociální reintegrace odsouzeného pachatele je stanovena jako cíl penitenciárního zacházení a je účelem výkonu trestu odnětí svobody a ochranným opatřením.”

Základními důvody nesnadného reintegračního procesu můžeme považovat malou provázanost služeb a zároveň nepatrnou informovanost cílové skupiny o stávající nabídce. Tyto skutečnosti se snaží minimalizovat svými aktivitami projekt Šance, jehož prioritou je pracovní uplatnění osob po výkonu trestu odnětí svobody.

Záměrem tohoto projektu je zformulovat takové prostředky práce s odsouzenými, aby slučovali proces na výstupním oddělení a následně, který by v sobě spojila příprava na propuštění a následně opora prvotních etapě po propuštění na svobodě. Důležitou roli hraje návaznost, která je zde nápomocná při zkrácení období, kdy je člověk bez zaměstnání a sociální pomoci.

Reintegračního programu je určen osobám ve výstupním oddělení, což je v době šesti měsíců před propuštěním a také osobám propuštěným z výkonu trestu maximálně, ale šest měsíců po propuštění. Stavba Reintegračního programu je na základě pěti provázených prvků: motivační program, programy zaměřené na rozvoj znalostí a dovedností, příprava na uplatnění se na trhu práce, doplňkové rozvojové aktivity a mentoring. (České vězenství, 2008)

Primární nástroje výchovného a reintegračního působení trestu se odvíjejí od těchto oblastí:

Program zacházení s odsouzenými

Zaměstnávání odsouzených

Extramulární kontakt

Kontakt odsouzených s realitou

Systém kontinuální sociální práce a Mediační a probační služba

Výstupního oddělení

Podmíněné propuštění

(Mezi vězení a komunitou, 2008)

Následně se budeme zabývat jen některými nástroji resocializačního působení na vězně, jako jsou program zacházení, zaměstnávání odsouzených, extramurální kontakt, výstupní oddělení a systém kontinuální sociální práce a Probační a mediační služba (dále jen MPS).

3.1 Program zacházení s odsouzenými

Z právního hlediska je tato oblast ošetřena hlavně zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, přesněji v § 41 Program zacházení.

Jak uvádí Černíková (2008): v roce 1992 společně se změnami ve vězenství byl akceptován i individuální přístup v zacházení s odsouzenými, který obsahuje:

- přiměřené seznámení se s psychikou a osobností odsouzeného a jeho morálních úsudků,
- obeznámení se s jeho životní a trestní kariérou,
- navázání důvěry mezi odsouzeným a vychovatelem,
- při pochybení odsouzeného projevit nesouhlas a kritiku s jeho jednáním,
- osobní přístup.

Dodržování práv odsouzeného, uskutečňování závazků odsouzených a kázeňská praxe tvoří nástroj pro provedení obsahu zacházení s odsouzenými, který spolu kooperuje, a ovlivňují se. Náplň těchto cílů je uvedena v programu zacházení.

Prostředky práce v rámci programu zacházení:

Zaměstnávání a pracovní činnosti

Edukační činnosti

Speciálně výchovné činnosti

Volnočasové aktivity a sport

Činnost směřující k tvoření vnějších vztahů

Primárním záměrem efektivního zacházení s odsouzenými je svědomité zpracování podkladů pro tuto činnost. Nejdříve si musíme stanovit počáteční bio-psycho-socio-duchovní diagnostiku odsouzeného, v době pře a po ukončení trestu, důležité pro závěrečnou evaluaci výsledku. Diagnostické šetření probíhá

v kooperaci s odborným personálem jako je psycholog, sociální, lékařský a pedagogický pracovník, případně také duchovní.

Výchozí systém práce s vězni by se měl odvíjet od těchto třech bodů: zaměstnání, edukace, terapeutické činnosti a poradenství. (Hála, 2005)

Minimální program zacházení se zavádí tehdy, jestliže si odsouzený nevybere některou z nabízených variant programu zacházení. Je postaven na principu pracovního zařazení, které koresponduje se zdravotním stavem vězně. Je stanoven pro pachatele s krátkodobým trestem v rozmezí maximálně půl roku nebo pro jedince, kteří zamítnou rozvinutější program zacházení zpracovaný v na základě jejich představ a potřeb. Záměrem tohoto programu je plnohodnotně zaplnit volný čas vězňů podle jejich osobních požadavků, pokud je to možné z hlediska závažnosti jimi spáchané trestné činnosti.

Dalším záměrem platným pro všechny programy zacházení je usilovat o mravní narovnání porušených hodnot odsouzeného. V harmonii se změnami a rozvojem osobnosti vězněného je možné dělat v programu zacházení obměny a aktualizace.

Minimálně čtvrt roku před propuštěním, se pro odsouzeného vytvoří základní předpoklady pro jeho soběstačný život na svobodě. Také obsahuje metody a formy zacházení s odsouzeným, které směřují k stanoveným cílům tohoto pedagogicko-vzdělávacího snažení. (České vězení, 2011)

V Příloze č. 1 můžeme shlédnout program zacházení opavské věznice.

3.2 Zaměstnávání odsouzených

Pracovní činnost vězňů přispívá velkou mírou v procesu minimalizaci projevů útočného chování k sobě a svému okolí, v komplexním umírnění a stabilizaci psychosomatických jevů, ve snižování sociálně patologických fenoménů a také hraje významnou roli ve vylepšení ekonomické situace odsouzených, kteří si z takto nabytých peněz mohou zaplatit soudní výlohy, pobyt ve vězení, výživné, dluhy a jiné. Nutností pro začlenění odsouzených na pracoviště je, aby nebyli v rozporu s jeho zdravotním stavem a dosaženými fyzickými a duševními dovednostmi.

Hlavními příčinami nízké míry zaměstnanosti odsouzených jsou:

- minimální zájem podnikatelů o spolupráci,
- malá kvalifikovanost práce odsouzených,
- otázka bezpečnosti prostředí,
- nedostatek výrobních a skladovacích prostor,
- minimum financí na zřízení nových výrobních provozoven,
- minimální odměna,
- málo pracovních sil vězeňské stráže pro dohled nad odsouzenými, kteří pracují, mimo vězeňský prostor,
- zdravotní stav v rozporu s pracovním zařazením.

(Hála, 2005)

Časopis České vězenství (2009) uvádí, že: V našich vězeňských zařízeních je nyní více než 21 tisíc odsouzených. Díky péči Vězeňské služby, se daří držet únosnou hranici zaměstnanosti odsouzených na 60 procentech. Trvajícím ekonomická krize, ale bohužel zasáhla i tuto oblast a díky ní kleslo pracovní uplatnění vězňů o 5 procent. Díky úsilím věznic se zdařilo navrátit na jaře 2009 opět k 60 procentům.

Dále se v něm píše, že motivace odsouzených k pracovnímu zařazení jsou rozličné, ale hlavními činiteli jsou: peníze, aktivita, sociální styk a realizování vlastních potřeb.

Pracovně obtížně zařaditelní jsou tady lidé s maximální dosaženým vzděláním, které bývá velmi nízké a otázka kvalifikovanosti je zde horkým tématem. Podle věku jsou to osoby mladší 25 let nebo starší 50 let. Pak také osoby s jiných etnických skupin a sociálních vrstev, osoby závislé, agresivní a také chroničtí útěkáři.

Tato oblast také podléhá právní úpravě, o kterou se postaral zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, který uvádí pod § 29, že:

- 1) „Odsouzený, který byl zařazen do práce, je povinen pracovat, pokud je k práci zdravotně způsobilý.
- 2) Při zaměstnávání a vzdělávání odsouzených věznic zajišťuje

- a) zařazování odsouzených do práce odpovídající jejich zdravotní způsobilosti s přihlédnutím k jejich odborným znalostem a dovednostem,
- b) odměňování odsouzených za práci,
- c) vytváření podmínek pro to, aby odsouzení mohli získat a zvyšovat si svoji pracovní kvalifikaci a rozšiřovat si svoji všeobecnou informovanost.”

Odsouzený je zařazen do pracovního procesu, jestliže to schválí ředitel věznice, na podkladě doporučujících materiálů od specialistů, tzn. lékař, speciální pedagog, psycholog apod. Závazky týkající se práce se nevztahují na osobu nad 65 let věku, plně invalidní, jejíž zdravotní stav znemožňuje pracovní schopnost, krátkodobě pracovní nezařaditelného.

Za vykonanou práci odsouzený dostává odměnu ve výši a za podmínek, které vymezuje vládní nařízení č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody. Ta část odměny, která zbude po všech srážkách se přerozdělí na kapesné a úložné. (Vězeňství, 2010)

Touto oblastí v procesu zacházení s odsouzenými se zabýval projekt Šance, jehož hlavním záměrem bylo zvýšení možností uplatnění na otevřeném trhu práce pro odsouzené, vylepšení postoje k pracovním činnostem a zvýšení motivace k samotné práci. Byl realizován za podpory Evropského sociálního fondu EU s příspěvím státního rozpočtu v září roku 2005. Na tomto projektu se do roku 2006 podílela také Charita Opava. (Mezi vězením a komunitou, 2008)

Nezařaditelnost odsouzených na otevřený trh práce se řadí k velkým problémům přispívajících k nezdárnému procesu sociální integrace. Těm, které se nepodařilo začlenit do pracovního procesu, by měla být poskytnuta smysluplná činnost sociálně integračního a vzdělávacího charakteru nebo kvalifikační kurzy a výcviky. (Hanuš, 2005)

3.3 Extramurální kontakt

Extramurální programy se uskutečňují v pre - peri - post propouštěcích režimech, řadí svou povahou mezi finální fáze výkonu trestu odnětí svobody. Záměrem je zodpovědná příprava pachatele, kterého brzy čeká propuštění, na život na svobodě a okolnosti s touto změnou spojenými. V této etapě se velmi úzce spolupracuje s orgány kontinuální sociální péče. (Černíková, 2008)

3.4 Výstupní oddělení

Propouštěcí fáze výkonu trestu odnětí svobody je obdobím zbývajících šesti měsíců nebo posledního čtvrt roku. V této etapě je odsouzený přeřazen na výstupní oddělení. Zde mu je poskytnuta ucelená příprava na život mimo vězení, kde značná část je věnována podávání informací ohledně možných změn, které vznikly po dobu, kdy byl člověk ve vězení. Proces probíhá formou návštěv úřadů práce a jiných institucí, se záměrem vyzkoušet si jednání s tamním personálem.

Sociální pracovníci by se měli postarat o kontrolu platnosti občanských průkazů všech odsouzených před opuštěním vězeňského zařízení, aby tak předešli vzniku případných problémů při jednání s úřady. (Hála, 2005)

Podle znění zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v § 73, jsou platnými důvody k propuštění, jestliže:

- a) „uplynula doba trestu stanovená v pravomocném a vykonatelném rozhodnutí soudu a Vězeňské službě nebylo doručeno nařízení soudu k výkonu dalšího trestu,
- b) obdržela písemný příkaz, aby odsouzený byl propuštěn na svobodu, vydaný soudem na základě jeho rozhodnutí,
- c) propuštění nařídil státní zástupce při výkonu dozoru nad výkonem trestu,
- d) o propuštění rozhodl prezident republiky při udělování milosti nebo ministr při výkonu svých oprávnění podle trestního řádu.“

Oddělení má mírnější řád a činnost s odsouzenými je cíleně směřována na soběstačný život na svobodě. Přemístění na toto oddělení se řídí principem

dobrovolnosti, kde hlavním motivem je kvalitní příprava na propuštění a aspekty s tímto souvisejícími. Program zacházení je speciálně přizpůsoben na činnosti vedoucí k soběstačnosti. Probíhají zde také speciálně pedagogické a extramurální aktivity tzn. styk odsouzeného s vnějším okolím a upevnění společenských kontaktů. Smyslem nácviku samoobslužných činností je příprava na běžné životní situace. Výstupní oddělení jsou zařízena jako cvičné byty většinou se všemi základními domácími spotřebiči, odsouzení mají tak možnost sami si uvařit, žehlit a věnovat se malým domácím pracím, to vše pod drobnohledem speciálního pedagoga a vychovatele. Další specifické činnosti se zaměřují na sociální nácvik, kurzy občanské, právní a rodinné výchovy a programy pro nezaměstnané. (Mezi vězením a komunitou, 2008)

V Příloze č. 2 můžeme vidět, jak je zařízeno výstupní oddělení v opavské věznici na Olomoucké ulici. (<http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/o-nas-1603/vykon-trestu-323/vystupni-oddeleni-1075/>, citováno dne 21.3.2012)

Z výkonu trestu se propouští denně v době od 8.00 do 16.00 hodin. Před úplným propuštěním je věznice povinna poučit propouštěného o bezpodmínečném ohlášení adresy trvalého pobytu a zdůraznit právem dané podmínky řádného chování ve zkušební době podmíněného propuštění a předpoklady zahlazení odsouzení. Věznice taky poučí odsouzeného o pravidlech a podmínkách jeho pobytu na svobodě. Důrazně je mu zde doporučeno, aby se v jeho nejlepším zájmu dostavil do tří pracovních dnů ke koordinátorovi péče o občany společensky nepřizpůsobivé. Obecní úřad obce s rozšířenou působností zajišťuje, osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody, odborné sociální poradenství.

O propuštění vydává věznice odsouzeným potvrzení a provádí preventivní výstupní lékařskou prohlídku, vydá jeho osobní věci a doklad totožnosti, které měla věznice v úschově. (Vězenství, 2010)

V den výstupu je dále opatřen přiměřeným peněžitým obnosem, který by mu měl postačit k dopravě do místa trvalého bydliště, zajistit si stravu po dobu, kde nebude v kontaktu se sociálním kurátorem, který koordinuje sociální péči na úřadu práce. Sociální pracovník propuštěného pokud je potřeba řádně ošatí a obuje. (Hála, 2005)

V této oblasti již funguje program *Zastav se, zamysli se a změň se*. Hlavním motivem je zde přeměna názorů a vnímání, odsouzených na jejich kriminální chování v budoucnosti a s tím spojená recidiva. Plán je cílen na procvičení zručností, vědomostí a také příslušné komunikace ve společnosti, růst morálního cítění, vedení k autoregulace negativních pocitů a na míru jejich ventilace, akceptace sociálních hodnot a právních norem. Působí jako prevence pocitu deziluze a nesnadné resocializace, kde zvyšování sebejistoty tím správným směrem je ve prospěch celého procesu. Setkání trvá jednu hodinu a je prováděno ve skupině, protože tak je odsouzeným umožněn nejvyšší stupeň sdílení všech kladných a záporných prožitků.

(<http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/vykon-vezenstvi-842/zastav-se-zamysli-se-zmen-se>, citováno dne 6. 3. 2012)

3.5 Kontinuální sociální práce a Probační a mediální služba

Kontinuální sociální péče je následkem obsáhlé přeměny struktury sociální politiky po roce 1989. Prezentuje formy specifických programů, které se brány jako sekundární a terciární prevence proti opětovnému páchání trestné činnosti, protiprávního a rizikového jednání, zaměřující se na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Cílem je plynulý přechod mezi penitenciární a postpenitenciární péčí se záměrem dosažení kladných zvrátů v chování klienta a jeho resocializaci. Proces kontinuální sociální se dělí na počáteční etapu v trestním řízení, která probíhá na svobodě, dále se na ní váže realizace ve výkonu vazby nebo trestu a posledním stupněm je propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Klady kontinuální sociální:

- snazší společenská resocializace,
- přispívá k uvědomění si vzniklých společenských střetů,
- minimalizuje proces frustrace při hledání smyslu života,
- lepší vyhlídky na akceptaci společenských norem,
- snižování opakování trestné činnosti u bývalých trestanců,
- účinnější zužitkování finančních výlohy na trestní řízení, výkon trestu, ochranného léčení nebo výchovy,

- větší míra motivace k procesu zpětného začlenění do společnosti,
- minimalizace zdroj sociální exkluze.

Mezi hlavní činitele kontinuální sociální péče v našem státě patří sociální pracovník VSČR, kurátor pro mládež, sociální kurátor pro dospělé a soudem příkázaná sociální intervence. Dalšími pak jsou občanské, církevní a charitativní spolek, sdružení a instituce nabízející materiální a poradenskou pomoc a sociální péči. (Černíková, 2008)

Kladem českého systému péče o osoby po výkonu trestu je přes třicet let fungující institut sociálního kurátora, jehož hlavním cílem je poradenství v oblasti života po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Záměrem je výchovné působení na podkladě dobrovolnosti. (Hanuš, 2005)

Post sociálního kurátora, můžeme brát jako specificky pracujícího sociálního pracovníka pro dospělé osoby, jehož působištem je odbor sociálních věcí na obecních úřadech s rozšířenou působností. V součinnosti s VSČR, PMS ČR a nestátní neziskové organizace, provádí vlastní diagnostické šetření, které směřuje k efektivnější a komplexnější práci s klientem. Může poskytovat sociální služby a dávky s nimi spojené. Jeho činnost mu umožňuje zprostředkovat sociální, právní a psychologickou pomoc osobám, které jsou ohrožené sociální exkluzí z důvodu nepříznivé životní situace. Dále se zabývá vyhledávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody nebo propuštěných z tohoto trestu.

Osoba sociální kurátora kooperuje s institucemi pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s VSČR, PMS ČR, správními úřady a územními samosprávnými celky. Nezbytné je také spojení s klientovou rodinou a jeho blízkým okolím. (Mezi vězením a komunitou, 2008)

Probační a mediační služba je nedílnou součástí systému trestní justice. Vznikla v ČR odsouhlasením zákona č. 257/2000 Sb., který vstoupil v platnost rokem 2001. Pojetí PMS vychází z teze obnovující se justice a jejím hlavním smyslem cílem účinné naplnění trestu z hlediska spravedlnosti.

(<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/socialni-oblast/protidrogova-politika/slovnicek-pojmu/pece-o-uzivatele-drog.htm>, citováno dne 6. 3. 2012)

Zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, konkrétně §2, se definuje termín probace jako: „organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným“. A mediace jako: „mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným.“

Protiprávní jednání je pro pracovníky PMS hlavně střetem mezi pachatelem a obětí. Začlenění pachatele, zúčastnění poškozeného a ochrana společnosti to jsou tři nejdůležitější body PMS. Tyto principy se odráží v činnosti PMS. Například pracuje s pojmem parole, která se věnuje zpracování materiálu a zaujetí postoje k podmíněnému propuštění a výkonu dohledu nad podmíněně propuštěnou osobou.

Úsilím pracovníka v této oblasti je vygenerovat nebezpečí případné recidivy odsouzeného. Spolupráce pracovníka PMS a odsouzeného a pravidla, které tento proces obnáší, jsou uvedena v Probačním programu, který můžeme brát jako smlouvu mezi klientem a probačním úředníkem. Kde v určitém období klient uhradí spáchanou škodu nebo jí jinak odčiní. Pozitivem tohoto programu je tvárnost, což znamená, že je možno ho vždy přizpůsobit potřebám klienta nebo probačního úředníka. (Mezi vězením a komunitou, 2008)

Probační a mediační činnost s sebou přináší i alternativní cesty k řešení trestné činnosti. Můžeme mezi ně řadit obecně prospěšné práce, domácí vězení nebo zákaz vstupu na sportovní a kulturní akce. PMS participuje na předcházení projevů trestné činnosti ve společnosti.

4 Sociální rehabilitace

Pojem rehabilitace uvádí Votava (1997), jako sloučení latinského slova *habilis* - způsobilý a předpony *re* - znovu, opětovně, z něhož vyplývá český doslovný překlad znovu uzpůsobení.

Z hlediska penologického je rehabilitace krokem v před pro pachatele trestné činnosti, který se snaží o obnovení jeho poškozené morální pověsti slušného a řádného občana. Slouží k nápravě porušeného mravního a etického jednání, vnímání a uvažování. (Černíková, 2002)

Podle Hutyrové (2006, s. 10) je v etopedii sociální rehabilitace „proces, ve kterém se jedinec snaží dosáhnout optimálního zdravotního a psychického stavu, obnovy nebo náhrady ztracených či omezených schopností a dovedností a dobrého sociálního fungování.“

Základními činnostmi sociální rehabilitace, dle Rentiérové (2004, s. 26), jsou: „znevýhodněným jedincům zajistit bydlení, zaměstnání, dopravu, zájmové a kulturní vyžití, realizaci důchodových nároků, atd.“

4.1 Legislativní ukotvení

V § 70 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, se uvádí, že: „sociální rehabilitace je soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí.“

Služba je poskytována ambulantní, terénní nebo pobytovou formou. Kde pobyt je poskytován v centrech sociálně rehabilitačních služeb.

Detailnějším charakteristikou této služby se zabývá vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádí výše zmiňovaný zákon o sociálních službách.

4.2 Postpenitenciární péče

Smyslem postpenitenciární péče je podpůrné působení na jedince propuštěného z výkonu trestu odnětí svobody při zpětném začlenění do společnosti.

Pracujeme s nucenou formou, kdy péče má striktně vymezená pravidla a jejími nástroji jsou probace a parole. A dobrovolná forma, která má volnější přístup ke klientovi. (Netík, Netíková, Hájek, 1997)

Postpenitenciární péče je odsouzeným nápomocná při hledání ubytování, pracovního uplatnění a také jako finanční opora. Dále jim poskytuje poradenství v sociálně výchovné a právní oblasti. (Černíková, 2008)

„V podmínkách České republiky existují v podstatě dva druhy postpenitenciární péče.

Obecná/nеспецифická - zaměřující se na pomoc lidem v konfliktu se zákonem bez dalšího rozlišení speciálních potřeb klienta.

Specializovaná/specifická - pomoc lidem v konfliktu se zákonem, kteří mají nebo měli ve svém životě problém s drogou.” (Mezi vězením a komunitou, 2008, s. 63)

Příčiny zrodu postpenitenciární péče dle Černíkové (2008):

- etapa sociálního zotavování,
- návrat k trestné činnosti,
- osobní krizi z nově nabitě svobody,
- status bývalého trestance,
- následky uvěznění, kdy byl člověk zvyklý, že za něj rozhodovali jiní,
- frustrace z reálného života a ztráta smyslu bytí,
- potíže s partnerskými vztahy, hledání a utváření nových vztahů,
- obnovení rodičovského postavení,
- hledání práce.

Po výstupu z vězení, kde byla všude přítomná separace od vnějšího světa, může často dojít v počáteční fázi k traumatu z pobytu na svobodě. Vlivem něho se mohou projevit tendence k páčání další trestné činnosti. Vše zapříčinilo dlouhodobé nenaplňování základních psychických potřeb a tak došlo k deprivaci.

Také zde hrají roli vztahy mezi rodinou, blízkým okolím a pachatelem. Zde nastupuje postpenitenciární péče jako tlumič všech těchto negativních vlivů.

Nadějní jedinci v procesu zpětného začlenění jsou hlavně mladí, prvotrestaní, bez výchovných problémů, po krátkodobém trestu, s neporušenými a rozvětvenými mimo vězeňskými vazbami, s pozitivní přístup k nápravě. (Netík, Netíková, Hájek, 1997)

Idea podpory osobám vycházející z výkonu trestu odnětí svobody nebo ze zařízení pro výkon ostatních soudních sankcí, vyplývá z těchto bodů:

- a) filozofie křesťanství, kde milosrdenství a pomoci bližnímu je na prvním místě,
- b) hodnotový řád společnosti,
- c) veřejný zájem o zdravou společnost a ochrana před sociálně patologickými jevy. Osoby, které se nesnadně přizpůsobují společensky uznávaným pravidlům a tak ohrožují právní řád. (Voňková, Chalupová, 1992)

4.3 Možnosti realizace sociální rehabilitace osob po výkonu trestu odnětí svobody v Moravskoslezském kraji

„Moravskoslezský kraj se nachází na severovýchodním území České republiky. Celková rozloha kraje činí 5 555 km², což představuje cca 7% území České republiky. Na severu a východě sousedí s Polskem, na jihovýchodě se Slovenskem.

Z hlediska krajového uspořádání území Moravy a Slezska sousedí se Zlínským a Olomouckým krajem v rámci celorepublikového uspořádání, s polským Slezským a Opolským vojvodstvím a se slovenským Žilinským krajem. Území kraje je správně rozděleno do šesti okresů. Správním, hospodářským a kulturním centrem Moravskoslezského kraje je město Ostrava.”

(<http://www.moravskoslezsky.kraj.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=48925>, citováno dne 20. 3. 2012)

Moravskoslezský kraj se dělí na šest okresů: Bruntál, Frýdek - Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město, kterými se budeme řídit v této kapitole při mapování obecních úřadů s rozšířenou působností, úřadů práce, sídly Probačních a mediačních služeb a poskytovatelů sociální služeb v rámci sociální rehabilitace uvedeme některé z nich.

Rozložení Moravskoslezského kraje je uvedeno v Příloze č. 3. (<http://rener005.blog.cz/en0911/3>, citováno dne 21.3.2012)

Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 – 2014 (2009) se jako devátá cílová skupina uvádí: Osoby propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody.

Charakterizována je zde jako skupina osob, které se dopustily trestné činnosti ať už v mladistvém nebo dospělém věku. Činitelé, kteří způsobují možnou sociální exkluzi jsou: ztráta zaměstnání a zázemí, přerušení vazeb s rodinou a blízkými, ztráta sociálních dovedností a pracovních návyků, finanční tíseň.

Statistika uvádí, že v roce 2008, bylo zjištěno z údajů Krajského ředitelství policie Severomoravského kraje, celkový počet trestných činů, který činil 40 613. Ve stejném roce bylo trestně stíháno 14 985 osob. Ve čtyřech vězeňských zařízeních na území Moravskoslezského kraje bylo dle Výroční zprávy VS k 31. 12. 2008 vězněno celkem 1612 osob, z toho 241 žen.

Příklady organizací, které poskytují oporu a pomoc v sociální sféře, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, jejichž zpětné začlenění do společnosti může být ohroženo těmito faktory: život v sociálně vyloučených komunitách, jsou bez přístřeší, osoby v krizi, vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, etnické menšiny, jsou ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách.

Obecní úřady s rozšířenou působností

	Město	Kontakt
1.	Bruntál	http://www.mubruntal.cz/
2.	Frydek - Místek	http://www.frydekmostek.cz/cz/o-meste/
3.	Karviná	www.karvina.cz/
4.	Nový Jičín	www.novyjicin.cz/
5.	Opava	www.opava-city.cz/
6.	Ostrava	www.ostrava.cz/

Střediska Probační a mediační služby ČR

	Město	Kontakt
1.	Bruntál	Nádražní 20, P.O.Box A/25, 792 01 Bruntál
2.	Frýdek - Místek	Politických obětí 128, 738 02 Frýdek - Místek
3.	Karviná	Zakladatelská 974, 734 01 Karviná - Nové Město
4.	Nový Jičín	Divadelní 3, 741 01 Nový Jičín
5.	Opava	Olomoucká 8, 747 77 Opava
6.	Ostrava	Ul. 30. dubna 635/35, 702 00 Moravská Ostrava

Úřady práce

	Město	Kontakt
1.	Bruntál	Květná 1457/64, 792 01 Bruntál 1
2.	Frýdek - Místek	Na Poříčí 3510, Frýdek, 738 01 Frýdek-Místek 1
3.	Karviná	tř. Osvobození 60a, Nové Město, 735 06 Karviná 6
4.	Nový Jičín	Msgr. Šrámka 1030/8, 741 01 Nový Jičín 1
5.	Opava	Bochenkova 2712/4, Předměstí, 746 01 Opava 1
6.	Ostrava	30. dubna 3130/2c, Moravská Ostrava, 702 00 Ostrava 2

Odborné poradenství

„Zaměřuje se na potřeby jednotlivých sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, v poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí.” (Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 31)

Na odborném poradenství se zaměřuje v Bruntále občanské sdružení Althaia, ve Frýdku - Místku Centrum nové naděje, v Karviné Modrý kříž, v Novém Jičíně občanské sdružení KAFIRA, v Opavě občanská sdružení EUROTOPIE a v na Ostravsku Charita Ostrava.

Azylové domy

„Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.” (Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 43)

Město Bruntál má k dispozici Slezskou diakonii stejně jako Frýdek - Místek, Karviná má organizaci Sociální služby Karviná, Nový Jičín zas může využít

občanské sdružení ADRA, Opava Armáda spásy ČR a Ostrava Centrum sociálních služeb Ostrava o.p.s.

Domy na půl cesty

„Domy na půl cesty poskytují pohotové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby.” (Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 43 - 44)

Ve městě Bruntál toto umožňuje Slezská diakonie, ve Frýdku - Místku Bílý nosorožec o.p.s., v Karviné Heřmánek o. s. a v Ostravě Centrum sociálních služeb o.p.s.

Nízkoprahová denní centra

„Nízkoprahová denní centra poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby pro osoby bez přístřeší.” (Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 46)

Toto centrum provozuje na Karvinsku a ve Frýdku - Místku Slezská diakonie, na Opavsku Armáda spásy ČR a na Ostravsku Charita Ostrava.

Noclehárny

„Noclehárny poskytují ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování.” (Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 47)

V této oblasti působí ve Frýdku - Místku a Karviné Slezská diakonie, v Opavě je Armáda spásy ČR a v Ostravě je Centrum sociálních služeb p. o.

Terénní programy

„Terénní programy jsou terénní služby poskytované jedincům, kteří vedou rizikový způsob života nebo jsou jím ohroženi. Služba je určena pro problémové skupiny osob - uživatelé návykových látek nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách či jiné sociálně ohrožené skupiny.” (Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 51)

Ve městě Bruntál působí organizace OPEN HOUSE, ve Frýdku - Místku Charita, v Karviné Net o. s., na Novojičínsku Renarkon o.p.s., na Opavsku DŽIVIPEN a v Ostravě se mohou lidé obrátit na občanské sdružení Vzájemné soužití.

Sociální rehabilitace

„Sociální rehabilitace je soubor specifických činností orientovaných na dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti jedinců (rozvoj jejich specifických schopností a dovedností, posilování návyků a nácvik výkonu běžných, avšak pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí).”

(Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 52)

Tato služba sociální prevence je organizována Slezskou diakonií ve městech Bruntál, Frýdek - Místek a Karviná. V Opavě pak Armádou spásy v ČR a Ostravě organizací Astrid o. p. s.

Podporované zaměstnávání

„Podporované zaměstnávání je časově omezená služba určená lidem, kteří hledají placené zaměstnání v běžném pracovním prostředí. Jejich schopnosti získat a zachovat si zaměstnání jsou přitom z různých důvodů omezeny do té míry, že potřebují individuální dlouhodobou a průběžně poskytovanou podporu poskytovanou před i po nástupu do práce.”

(<http://www.unie-pz.cz/3-pz/14-co-je-pz.html>, citováno dne 21. 3. 2012)

Podporované zaměstnávání organizuje v Bruntále Slezská diakonie a v Ostravě Charita sv. Alexandra.

Kontaktní centra

„Kontaktní centra jsou nízkoprahová zařízení poskytující ambulantní, popřípadě terénní služby osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Cílem služby je snižování sociálních a zdravotních rizik spojených se zneužíváním návykových látek.” (Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 44)

Možnosti kontaktního centra můžou lidé využít v Ostravě a Frýdku - Místku díky neziskové organizaci Renarkon. V Opavě tuto možnost poskytuje krizové a kontaktní centrum Pod slunečníkem.

Služby následná péče

„Služby následné péče jsou terénní služby poskytované osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní nebo ambulantní léčbu ve zdravotnickém zařízení či se ambulantní léčbě podrobují, nebo osobám, které abstinují.” (Krejčířová, Treznerová, 2011, s. 48)

Poradny pro následnou péči provozuje ve Frýdku - Místku, Karviné a Ostrava, Modrý kříž.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Metoda šetření formou dotazníku

Dotazník je jednou z nejvyžívanějších metod pedagogického výzkumu. Je to struktura předpřipravených a formulovaných položek (otázek), které jsou kladeny s určitým záměrem. Dotazovaný (respondent) na otázky odpovídá písemně. Pokládání otázek se mohou zaměřovat na zevnější projevy (názory, postoje) nebo jevy v nitru osoby (city, emoce, motivy), které jsou na rozdíl od vnějších projevů hlouběji zakořeněny v osobnosti. (Chrásková, 2007)

Tato forma výzkumu je obzvláště určena pro hromadné získání dat při minimálně vynaloženém času. Tudíž se dotazník oprávněně pokládá za ekonomický výzkumný prostředek. (Gavora, 2000)

5.1. Průběh sběru dat

Proces sběru dat formou dotazníku Možnosti sociální rehabilitace po výkonu trestu v Moravskoslezském kraji se uskutečnil ve věznici Opava v rozmezí od 23. února do 15. března 2012, za velké pomoci Mgr. Svatavy Poláškové, která působí ve věznici Opava na Olomoucké ulici, jako sociální pracovnice.

Šetření se zúčastnilo 33 respondentů ze 40 předaných dotazníků, tedy 82 % a 40 respondentek ze 40 předaných dotazníků, tedy 100%. Osoby vhodné k vyplnění dotazníků byly pečlivě vybírány výchovným personálem věznice Opava. Hlavní roli hrála doba před ukončením trestu. Požádali jsme zaměstnance, aby pokud to bude možné, vybrali odsouzené z výstupních oddělení nebo osoby, které budou ukončovat výkon trestu. Protože tyto osoby, byly cílovou skupinou našeho šetření.

Dotazník se skládá z 19 položek. (viz Příloha č. 4) První otázky jsou cíleny na primární informace o respondentovi/ respondentce a o jeho rodinném zázemí. Následně jsou kladeny otázky zaměřující se na finanční rezervy a typ oddělení věznice, do něhož je zařazen/a. Pak přicházejí dotazy ohledně služeb sociálního kurátora a Probační a mediační služby ČR. Předposlední okruh otázek je zaměřen na zjištění obav z propuštění a informovanosti o možnostech odborného

poradenství. Závěrečná otázka je možností pro volné vyjádření dotazovaných ke zmiňované tématice.

5.2 Výsledky dotazníkového šetření a jejich interpretace

Vyplněné dotazníky jsme pro vyhodnocovací proces rozdělili podle vězeňských objektů, do nichž jsou umístěni zvláště muži a ženy. Tento postup se jevil jako nejlogičtější z mnoha hledisek. Primární byli rozdíly v genderové příslušnosti. Muži a ženy mají odlišné vnímání svého uvěznění a jak jsou vnímáni/y okolím.

Mužská část věznice Opava, která sídlí na Krnovské ulici, má odlišné členění oddělení než ženská část. Obsahuje zatím jen oddělení pro odsouzené v kategorii *dozor* a krizové oddělení. V plánu je rozšíření o oddělení specializované pro výkon ochranné léčby. Současná kapacita objektu na Krnovské ulici je 162 míst.

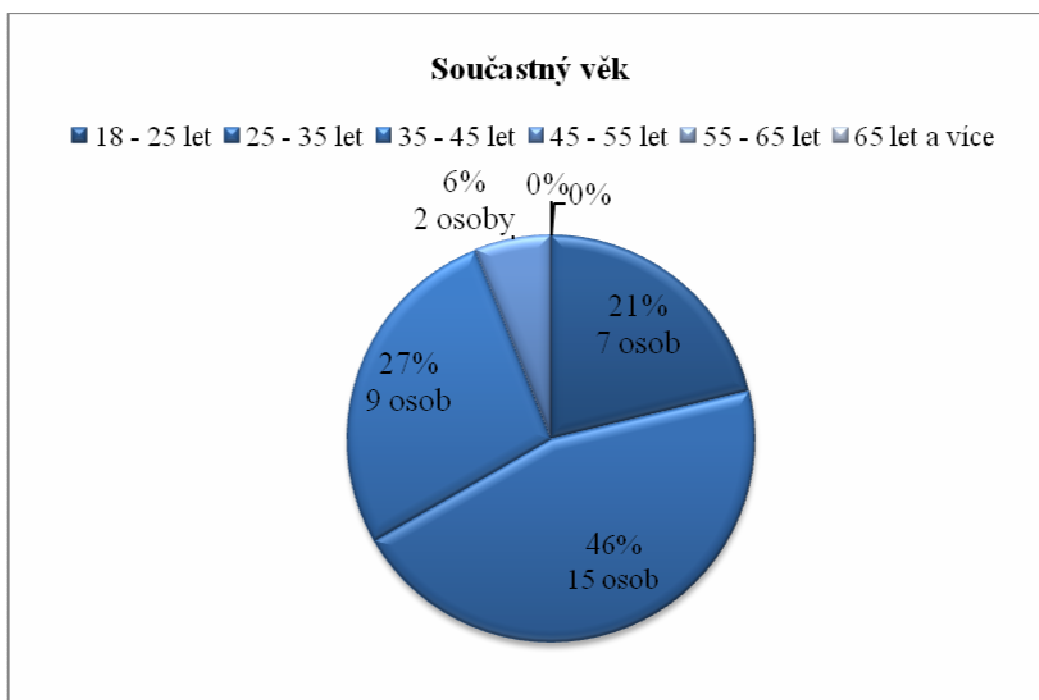
Ženská část skýtá více možností zařazení pro odsouzené ženy: oddělení specializované pro výkon ochranné léčby, nástupní oddělení, s dohledem, s dozorem, s ostrahou, se zvýšenou ostrahou, výstupní oddělení, krizové oddělení. Objekt se nachází na Olomoucké ulici a jeho kapacita je 277 míst.

Z těchto důsledků vyplývá mnoho různých odlišných odpovědí, postojů a potřeb osob před propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody.

5.2.1 Věznice Opava - mužská část

Ve 2. otázce se ptáme na současný věk odsouzeného. Tímto chceme získat ucelený přehled o věkovém rozložení cílové skupiny.

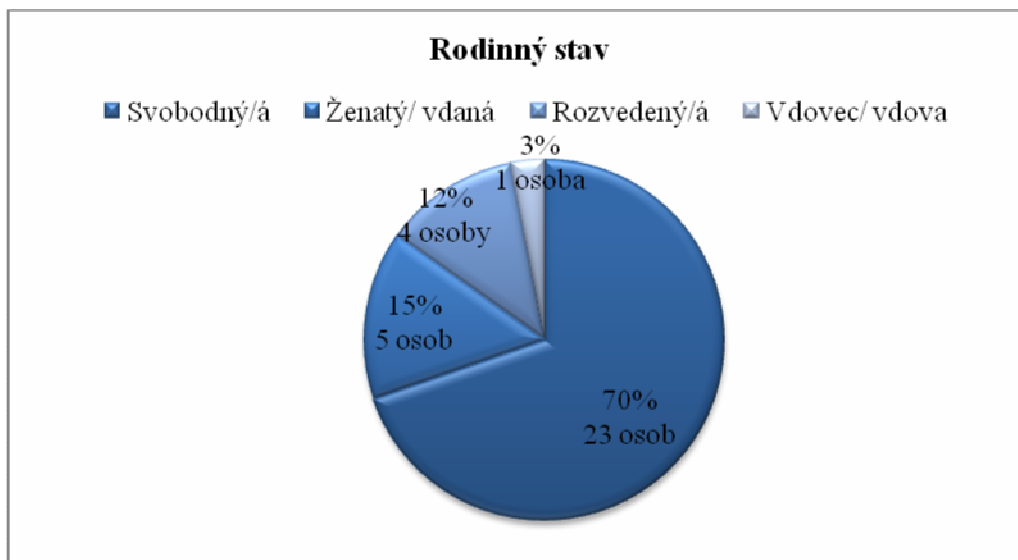
Graf č. 1

Z grafu č. 1 je patrné, že 21 % respondentů je ve věku 18 - 25let, 46 % z celkového počtu dotazovaných je ve věkovém rozmezí 25 - 35 let, 27 % respondentů se nachází ve věkovém 35 - 45 let, 6 % mužů je ve věku 45 - 55 let a poslední dvě věkové skupiny jsou zastoupeny 0 %.

Z toho vyplývá, že nejvíce trestné činnosti bylo spácháno muži ve věku 25 – 35 let. Což je období *střední dospělosti*, kdy se upevňuje identita. Člověk je na vrcholu své pracovní produktivity. Již není závislý na radách od okolí. Utrzuje se v rodičovské pozici. Z toho hlediska je výsledek negativní, protože pobyt ve vězení ovlivňuje osobu z hlediska pozdější pracovní uplatnitelnosti na trhu práce a jako živitele rodiny. Významně mu znemožňuje realizovat se v otcovské roli, která je pro dítě důležitá v mnoha aspektech.

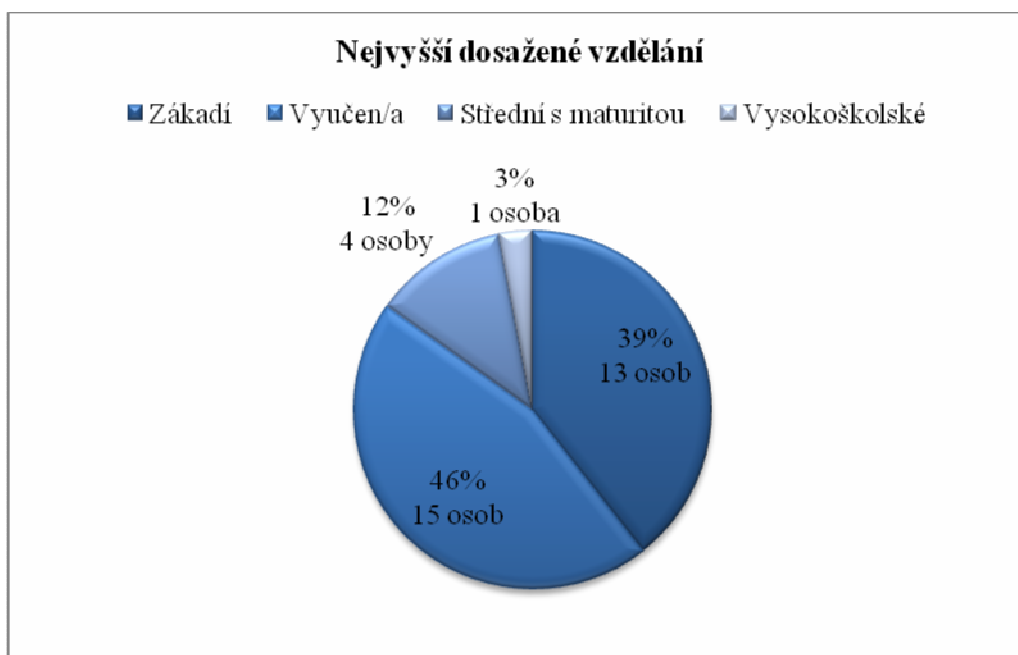
Graf č. 2

Graf č. 2 ukazuje, že skoro tři čtvrtiny tzn. 70 % dotazovaných je svobodných, 15 % mužů je ženatých, 12 % respondentů je rozvedených a uvádíme i zbylá 3 % u nichž jsem zjistili ovdovění.

U takto velkého procento svobodný respondentů, ale můžeme brát v potaz, že se mohou nacházet v nesezdaném stavu. Tudíž, že založili rodinu, ale oddání nebyli. Tento trend razí soudobá společnost běžně.

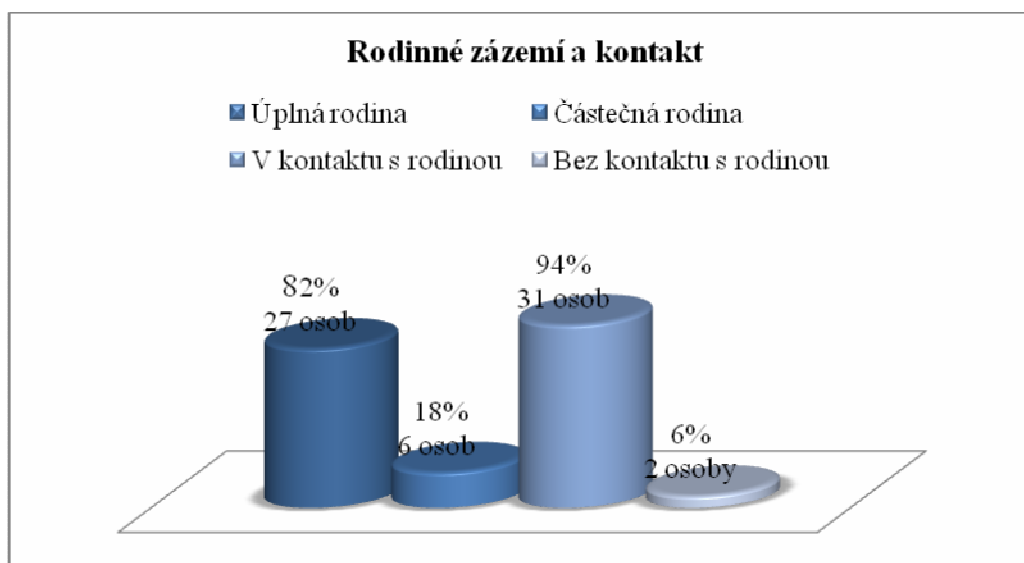
Graf č. 3

V Grafu č. 3 má základní vzdělání 39 % respondentů, 46 % dotazovaných je vyučeno, 12 % respondentů má středoškolské vzdělání zakončené maturitou a pouhé 3 % mužů má vysokoškolský titul.

Zde je v základním vzdělání a výučním listem rozdíl menší než 10 %. Pachatelé s nižší gramotností mohou být snadněji ovlivnitelní ze strany svého okolí a mnohdy si nemusí uvědomovat důsledky svého jednání.

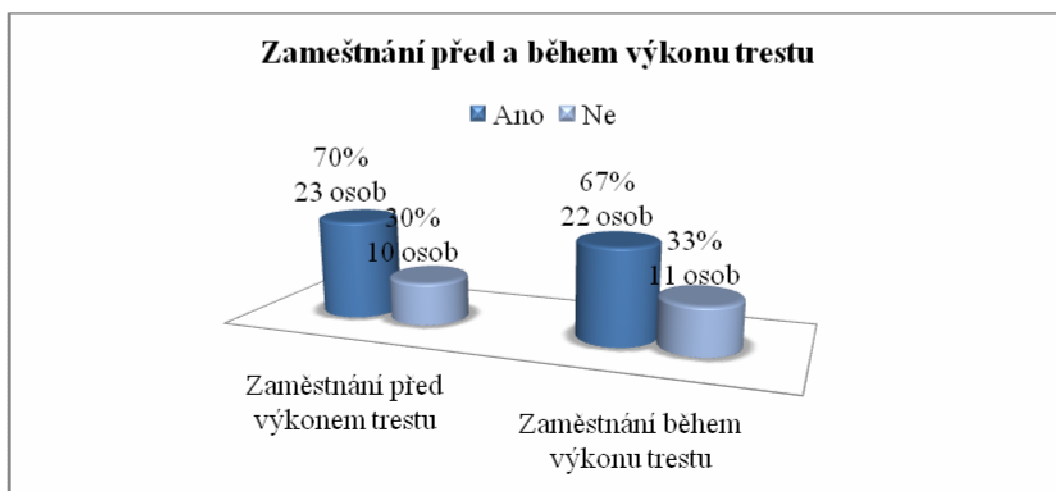
Graf č. 4

Z grafu č. 4 je patrné převyšující procento kladných odpovědí u otázek o rodinném zázemí a kontaktu s rodinou. Převážná část respondentů tzn. 82 % odpovědělo, že pocházejí z úplné rodiny a jen 18 % mužů je z rodiny částečné. Následně 94 % respondentů je v pravidelném kontaktu s rodinnými příslušníky a pouhých 6 % dotazovaných nikoliv.

Tato pozitivní prognóza vyplývající z grafu, zvyšuje možnost snadnějšího a rychlejšího procesu zpětného navrácení a začlenění do společnosti pomocí rodinné podpory, která je pro člověka vracejícího se z výkonu trestu odnětí svobody velmi důležitá.

Graf č. 5

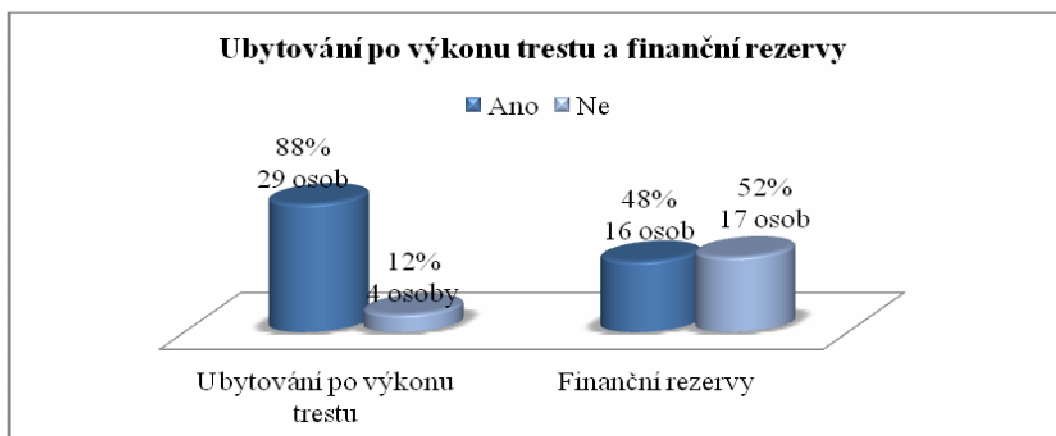

Graf č. 5 ukazuje, že 70% respondentů mělo před výkonem testu zaměstnání a zbylých 30% trestaných byla nezaměstnaná. Během výkonu trestu bylo umožněno pracovat 67% odsouzených a 33% mužům pracovní zařazení nebylo umožněno.

Mužům z věznice Opava je umožněno pracovat na mnoha pracovištích, ať už na vlastní výrobně nebo u soukromých podnikatelů. Také vyrábí v dřevodílně hračky a nábytek do dětských domovů a mateřských škol nebo miniatury hradů a zámků České republiky, které jsou pak následně vystaveny přímo v těchto objektech.

Pracovní zařazení, které se věnovala podkapitola 3.2, je podstatné pro správný osobnostní vývoj člověka. Jak říká staré pořekadlo: „Práce šlechtí.“ Prací si člověk prohlubuje vlastnosti jako zodpovědnost, přesnost, trpělivost a mnoho dalších.

Graf č. 6

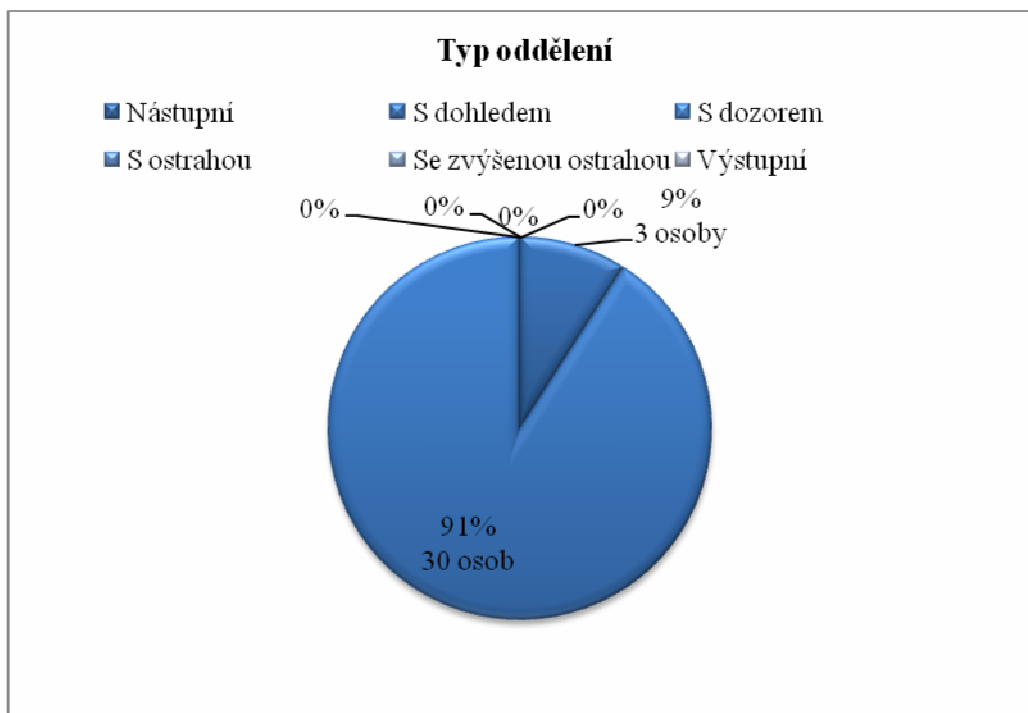
Na Grafu č. 6 je možno sledovat markantní převahu 88 % respondentů, kteří odpověděli, že mají po propuštění zajištěné ubytování, zbylých 12 % dotazovaných si nové místo na bydlení musí teprve najít. V otázce zda mají odsouzení finanční rezervy, odpovědělo 48 % respondentů kladně a 52 % mužů odpovědělo, že jsou bez finančních rezerv.

Dobré rodinné zázemí a možnost mít se kam vrátit po výkonu trestu, značí menší riziko případné recidivy. I pro psychickou pohodu odsouzeného je důležité mít tuto otázku před ukončením trestu vyřešenou.

Otázka finanční zajištěnosti je neméně důležitá pro dobrý začátek, protože v reálném světě proces hledání práce pro člověka, který má záznam v trestním rejstříku, není snadný. A proto je dobré mít alespoň na nezbytně dlouhou dobu nějaké finanční prostředky stranou.

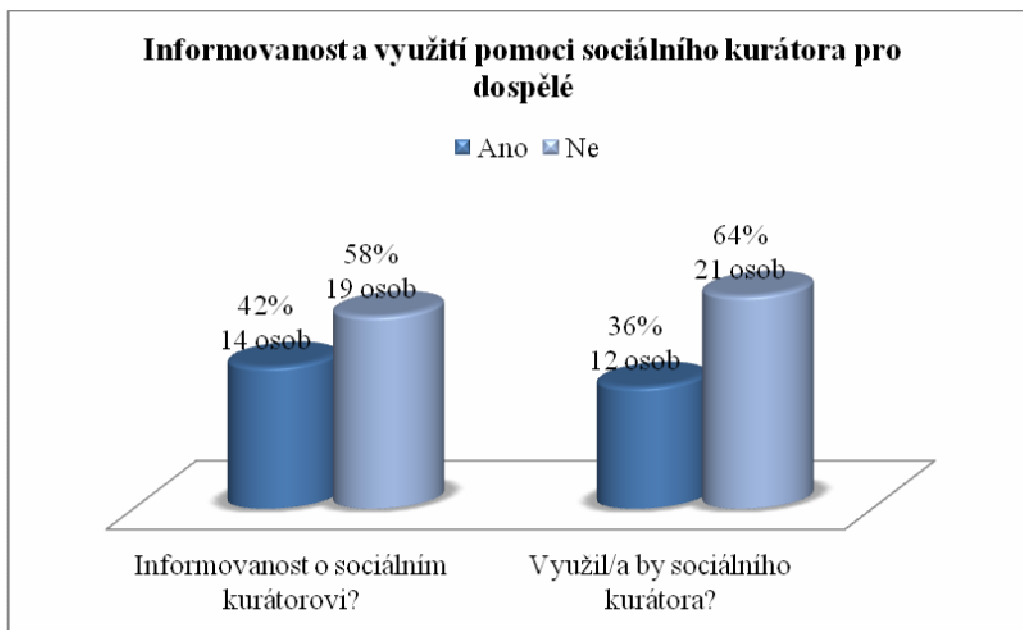
S těmito problémy se odsouzený může obrátit na sociálního pracovníka nebo kurátora, kteří mu pomohou najít různé možnosti ubytování a pracovního zařazení, které poskytují buď úřady práce, poskytovatelé sociálních služeb nebo neziskové organizace.

Graf č. 7

Graf č. 7 se odvíjí od otázky na jaké oddělení je respondent zařazen. Zde můžeme vidět, že většina respondentů tzn. 91 % odpověděla s dozorem. A jen 9 % mužů se pohybuje na oddělení s dohledem. To zajisté odpovídá závažnosti spáchaného trestného činu.

Graf č. 8

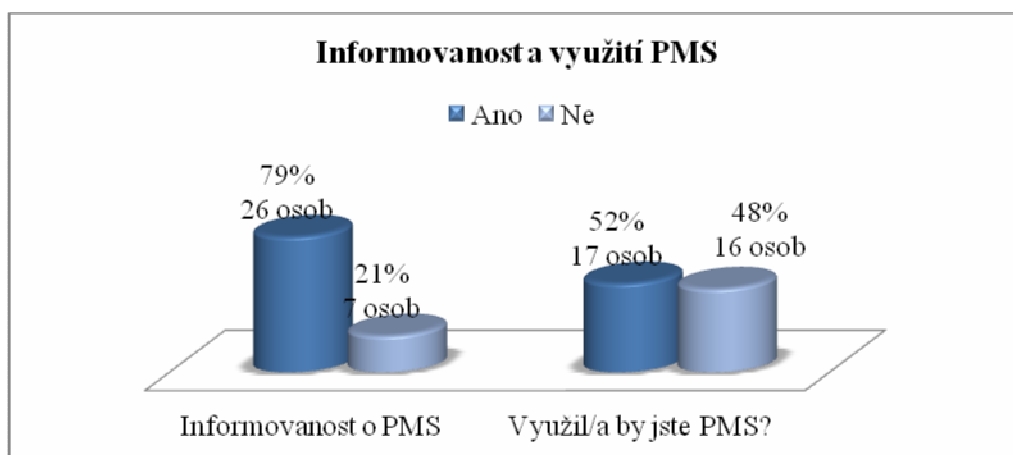

Graf č. 8 ukazuje, že 42 % dotazovaných bylo informováno o práci sociálního kurátora a k 58 % respondentů se tato skutečnost nedostala. Využít práce sociálního kurátora by chtělo 36 % respondentů a 64 % mužů by o ni nemělo zájem.

Podle odpovědi na otázku č. 19 (viz Příloha č. 3) projevil jeden respondent velkou nedůvěru k osobě a činnosti sociálního kurátora.

V otázce, o pomoci po jejich propuštění na svobodu, mužští respondenti projevili nezájem. Genderový stereotyp zde hovoří jasně. Od mládí byl mužům vnucován nezdravý postoj „pomož si sám“, tedy být ve všech aspektech života samostatný a na nikoho se moc nespolehat. To můžeme vysledovat i z odpovědi na otázku č. 19., kde jeden z respondentů napsal: „Normální člověk si dokáže pomoci sám“. Zde je důležité co bere respondent jako měřítko normality.

Graf č. 9

Z Grafu č. 9 můžeme vysledovat, že povědomí o Probační a mediační službě je větší než u činnosti sociálního kurátora, protože celých 79 % respondentů odpovědělo kladně a 21 % respondentů odpovědělo v záporném směru.

K pozitivnímu využití služeb Probační a mediační služby se vyjádřilo 52 % dotazovaných a 48 % respondentů by tuto možnost nevyužilo.

Větší povědomí o PMS je zapříčiněno možná tím, že více odsouzených už před výkonem trestu se setkalo nebo spolupracovalo s probačním úředníkem, který například vedl výkon jejich alternativního trestu, který byl později možná přeměněn na nepodmíněný trest odnětí svobody.

Graf č. 10

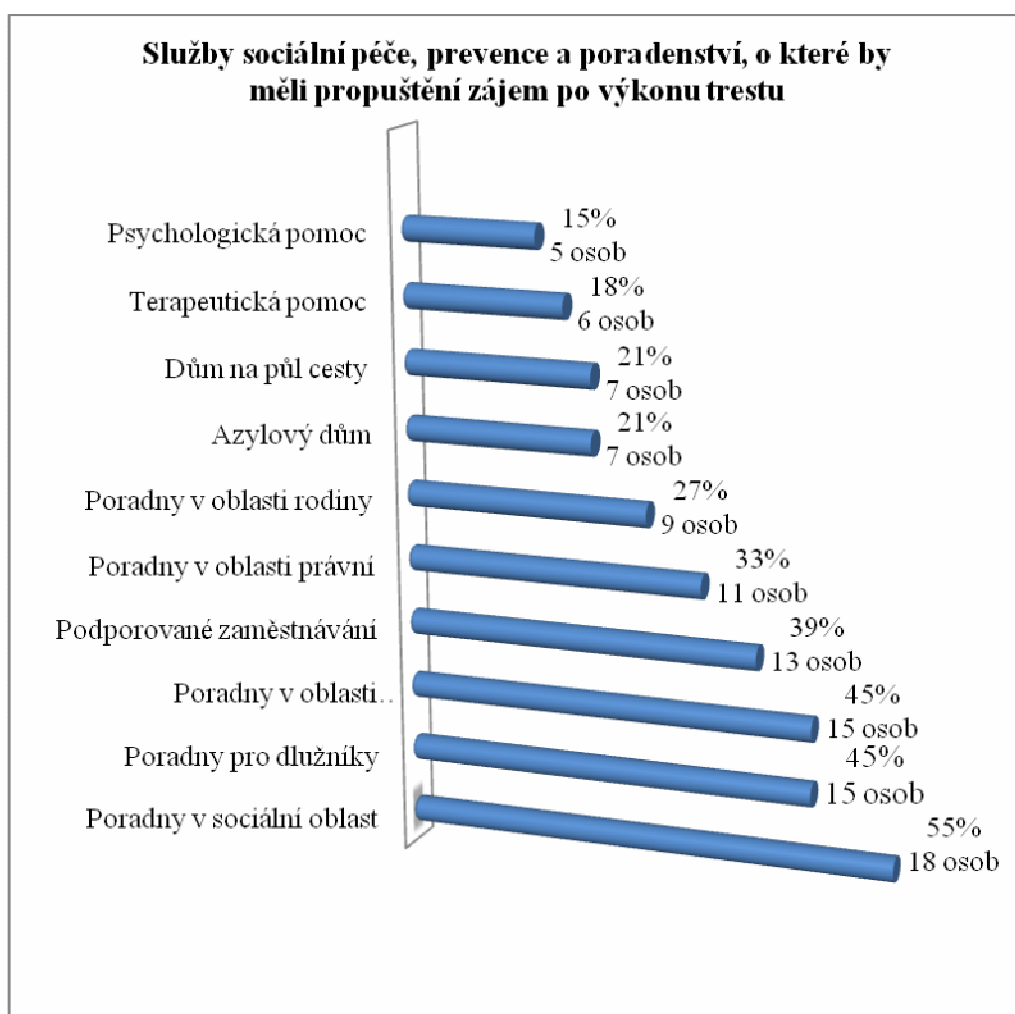

V předposledním Grafu č. 10 se zabýváme otázkami obav z konce výkonu trestu, kde 6 % mužů odpovědělo, že má jisté obavy. Jedním z důvodů jak napsal jeden respondent v otázce č. 19 je: „obava z lidí, kteří mě naučili páchat trestnou činnost“. Tudíž z toho, že se navrátí do okolí, kde na něj mohou působit negativní vlivy. Převážná většina respondentů 94 % odpověděla, že obavy z návratu do společnosti nemají.

Zde opět hraje roli genderový stereotyp, kde muž musí ve společnosti vystupovat sebejistě, jiné chování by společnost brala jako selhání.

Většina respondentů tzn. 64 % by, ale využilo možnosti odborného poradenství, kterému se věnuje následovný Graf č. 11. Ostatních 36 % respondentů neprojevovalo o odborné poradenství zájem.

Graf č. 11

V posledním Grafu č. 11 je znázorněna otázka č. 18, kde se ptáme o jaké sociální služby a další pomoc by měli respondenti zájem po výkonu trestu podnětí svobody. Poradny, které se zabývají sociální sférou, by využilo 55 % z celkového počtu respondentů. Stejným počtem tzn. 45 % byly ohodnoceny poradny pro dlužníky a v oblasti zaměstnávání. Celkem 39 % respondentů by mělo zájem o možnost podporovaného zaměstnávání a 33 % mužů by vyhledalo právní poradenství. Oblast rodinného poradenství zajímala 27 % respondentů a na stejné úrovni s 21 % respondentů byli azylové ubytování a domy na půl cesty. Kde jsme usoudili, že odsouzení jsou zde špatně nebo málo informovaní o věkovém omezení domů na půl cesty, protože v polovině případů, kdy respondenti uvedli zájem o toto ubytování, spadali do vyšší věkové kategorie, než je uvedena v zákoně č. 108/2006 Sb.

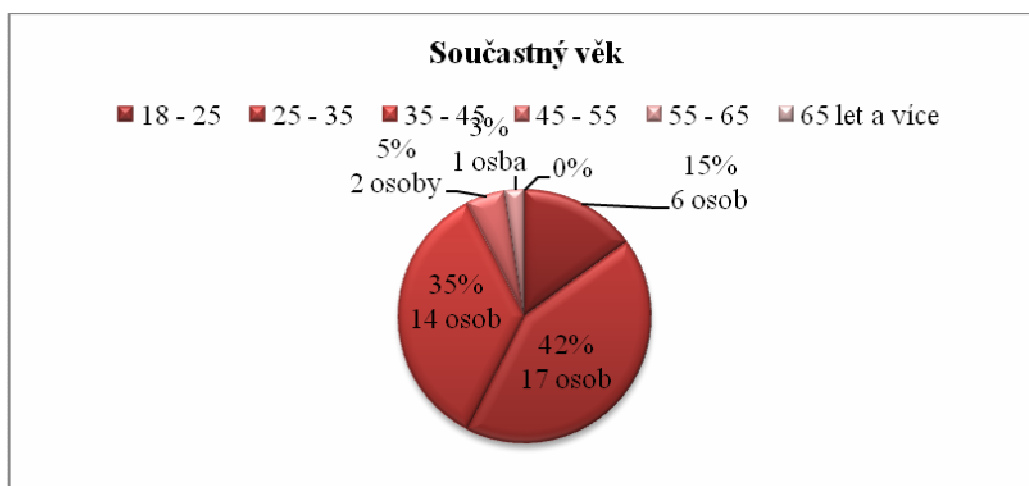
V neposlední řadě pomoc terapeuta by využilo 18 % dotazovaných a možnost konfrontace s psychologem 15 % respondentů.

Poslední 19. otázka byla možností volného vyjádření, kterou využili jen 3 respondenti z 33 dotazovaných. Uvedené odpovědi jsme napsali ke grafům s tematikou, která byla v odpovědích nastíněna.

5.2.2. Věznice Opava - ženská část

Podobě jako u Grafu č. 1 i zde v Grafu č. 12 jsme chtěli prozkoumat věkové rozložení naší cílové skupiny.

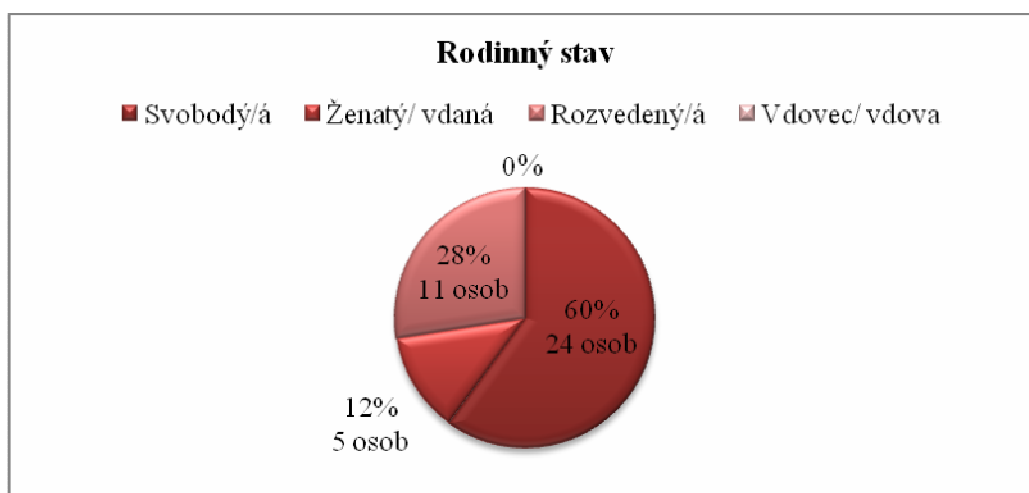
Graf č. 12

Následovně jsme zjistili, že nejpočetnější věkovou skupinou bylo rozmezí 25 - 35 let, kterou označilo 42 % respondentek. Druhou skupinou bylo věkové rozmezí 35 - 45 let, kde uvedlo odpověď 35 % respondentek a třetí 18 - 25 let s 15 % žen. Následně 5 % respondentek zaškrtnulo možnost rozmezí věku 45 - 55 let. Poslední skupinou byla 55 - 65 let se 3 % dotazovaných a věkové rozmezí 65let a víc nevyplnila žádná z dotazovaných.

V tomto grafu jsme si sjednotili názor na nejfrekventovanější věkové období při páchání trestní činnosti. Je možná, že mladý člověk je v tomto období zmatený, co se týče životního cíle a údělu a proto je náchylnější ke svodům nezákonného jednání.

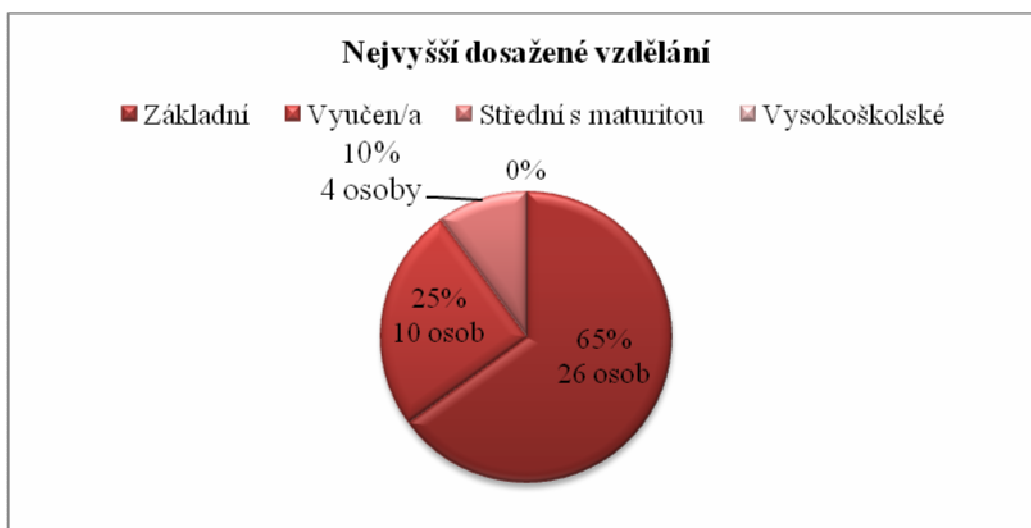
Graf č. 13

Graf č. 13 ukazuje, že nejvíce odsouzených je stále nezadaných pokrývá to celých 60 %. Druhou nejpočetnější skupinou jsou ženy rozvedené, kde tuto odpověď uvedlo 28 % dotazovaných a 12 % respondentek je stále ve svazku manželském. Mezi respondentkami nebyla žádná vdovou.

Dnes už chronicky známý termín *singl* jak můžeme spatřit v tomto grafu, razí více než polovina odsouzených. Život bez partnerského závazku je pro věkovou skupinu 25 - 35, velmi příznačný. Nevýhodou tohoto sociálního statusu je, ale nemožnost obrátit se v těžké situaci jako je uvěznění, na milovanou osobu, jako je například manžel, který je hlavně psychickou oporou.

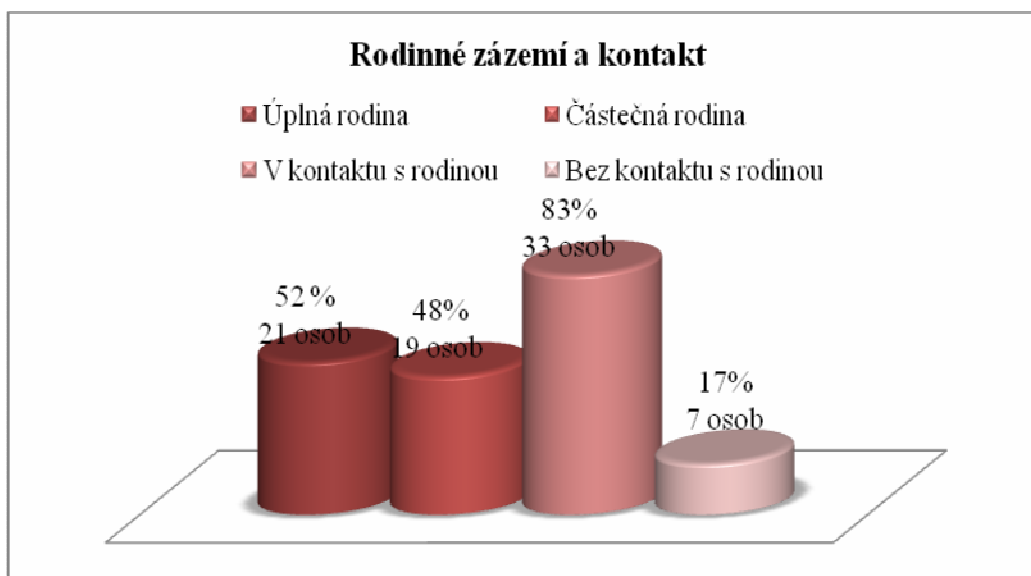
Graf č. 14

Z Grafu č. 14 je patrné 65 % základně vzdělaných respondentek. Vyučeno je 25 % žen ve výkonu a zbylých 10 % dotazovaných má středoškolské vzdělání s maturitou. Žádná z dotazovaných nemá vysokoškolský titul.

Až zarážející počet žen ve výkonu trestu má jen základní vzdělání. To je na dnešní dobu alarmující stav. V opavské věznici se vzdělávací aktivity zaměřují hlavně na odsouzené do 26 let, v oblasti zdravotní, sociální, právní a výuce cizích jazyků.

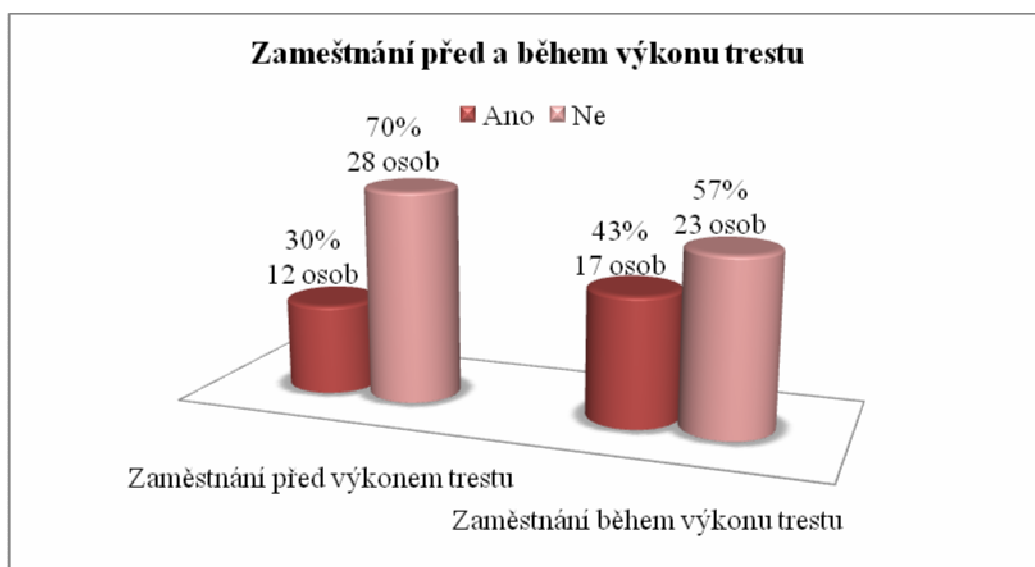
Graf č. 15

Podle Grafu č. 15, 52 % dotazovaných pochází z úplné rodiny a 48 % žen z částečné. Převaha odsouzených žen 83 %, je v kontaktu s rodinou a jen 17 % respondentek nejeví zájem o rodinu nebo naopak rodina o odsouzenou. Což je v mnoha případech zapříčiněno hlavně drogovou závislostí respondentek, jak jsem zjistili z volných odpovědí v otázce č. 19.

Rodina, hlavně pro ženy má velkou váhu, je pro ně zdrojem bezpečí a jistoty. A pro budoucí resocializaci má velký význam.

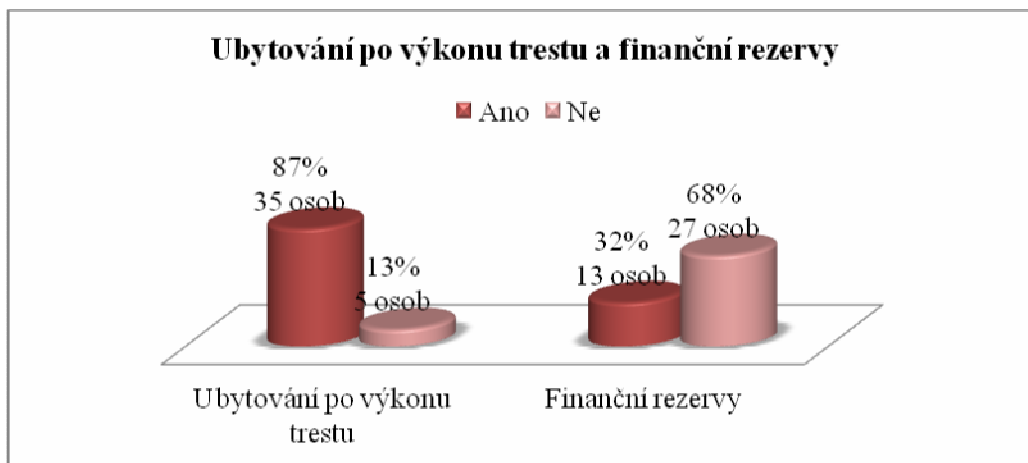
Graf č. 16

Grafem č. 16 jsme znázornili, počet odsouzených, které měly před výkonem trestu odnětí svobody zaměstnání bylo jich 30 %, ostatních 70 % respondentek odpovědělo, že bylo nezaměstnaných. Během výkonu trestu má možnost 43 % žen pracovat a 57 % odsouzených je nezařazeno do pracovního procesu.

Ženy z věznice Opava mají možnost pracovat ve vězeňské prádelně nebo v ústavu sociální péče Marianum, kde jsou umístěni lidé s mentálním postižením. Tato práce má vysoký podíl na prosociálním chování odsouzených. Péče o osoby s mentálním postižením je hlavně o trpělivosti, empatii a obětavost. To vše se odsouzené mohou naučit a odnést si s sebou do svých životů po propuštění.

Graf č. 17

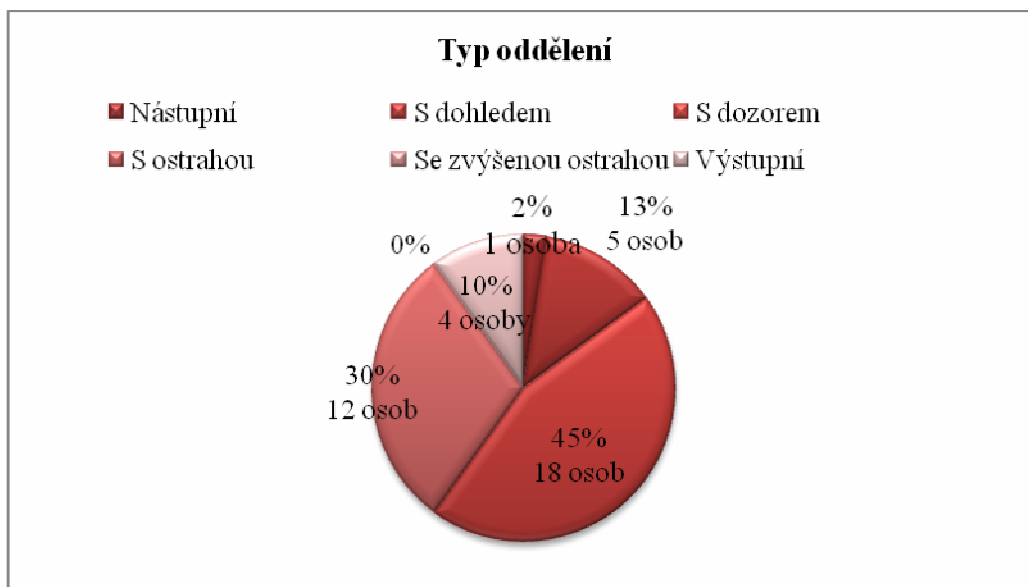

V tomto Grafu č. 17 je uvedeno, že 87 % žen má zajištěné ubytování po výkonu trestu a 13 % respondentek tuto otázku bude muset řešit. V položce o finanční situaci odpovědělo 68 % odsouzených, že jsou bez finančních prostředků.

Ženy i přes stálou ekonomickou krizi, příliš nešetří, nedělají si rezervy na horší časy. Ve společensky stereotypním postavení ženy, jako matky a pečovatelky, se nemusí starat o peníze. Byly vedeny k tomu, že je v dospělosti finančně a materiálně zaopatří muž a na oplátku za to, budou o něj pečovat.

Přeměna naší společnosti, ale vede ženy k větší emancipaci a to můžeme vidět na zbylých 32 % respondentek, které odpověděly, že nejsou bez finančních rezerv.

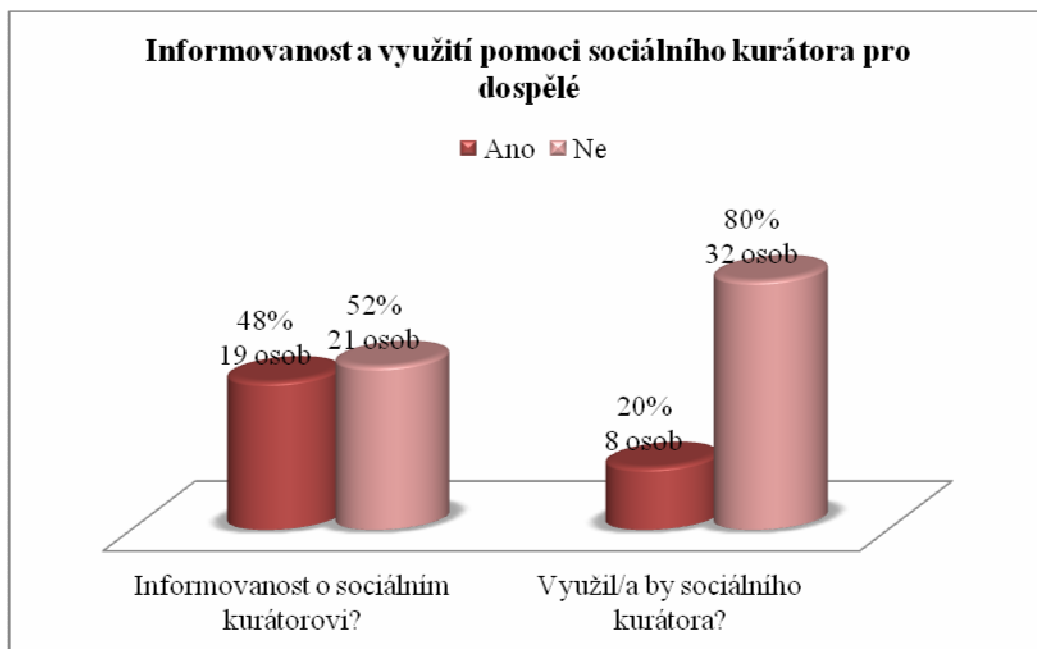
Graf č. 18

Grafem č. 18 se dělí naše cílová skupina dle typu oddělení na 45 % respondentky, které jsou umístěny na oddělení s dozorem, 30 % ze zbývajících žen je v úseku s ostrahou, 13 % dotazovaných se pohybuje v oddělení s dohledem, 10 % žen je na výstupní oddělení a 2 % odsouzených žen je na nástupní oddělení.

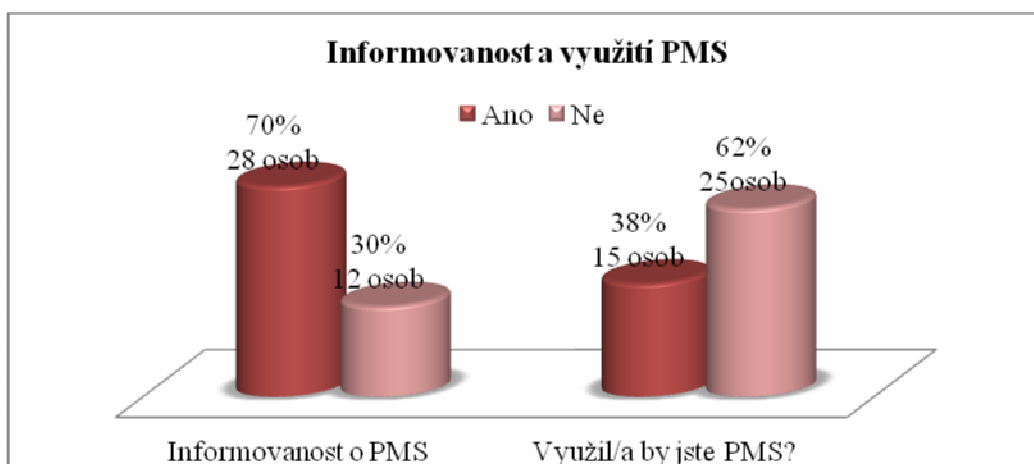
Z grafu je patrné, že pracujeme z různorodou skupinou žen, kde jsou zastoupeny skoro všechna oddělení věznice Opava na Olomoucké ulici. Výhodou této různorodosti jsou odlišné názory a postoje respondentek na návrat do společnosti, z hlediska závažnosti trestných činů jimi spáchanými.

Graf č. 19

V grafu č. 19 zjišťujeme povědomí o funkci sociálního kurátora. Která je z 48 % kladná a 52 % žen o činnosti sociálního kurátora neměla tušení. Z toho pomoc sociálního kurátora by využilo 20 % dotazovaných a 80 % respondentek nikoliv. Problematice sociálního kurátora jsme se věnovali v podkapitole 3. 5.

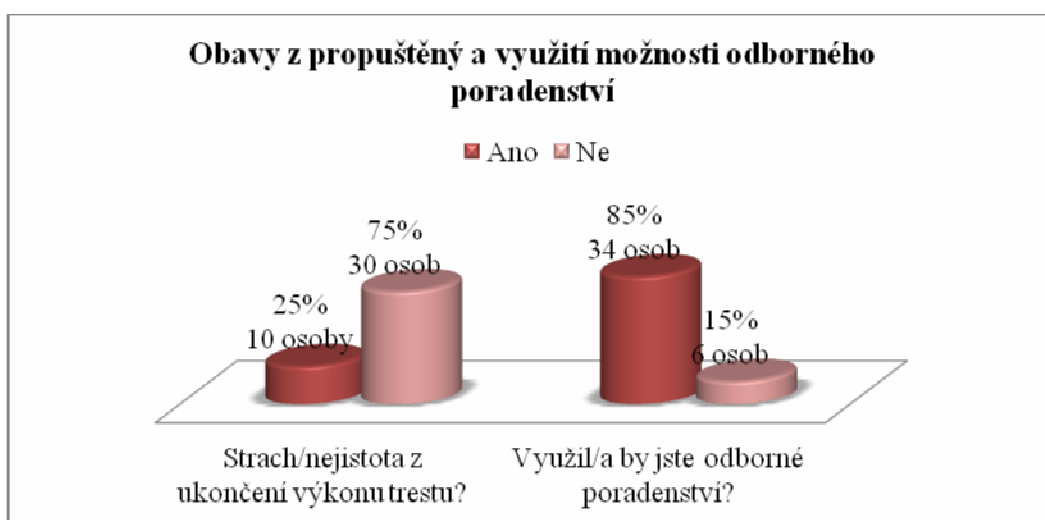
Graf č. 20

Na Grafu č. 20 uvádíme, do jaké míry jsou odsouzené znalé v oblasti Probačních a mediačních služeb. Celkem 70 % žen ví o činnosti PMS a 30 % respondentek nemá ponětí o tom co je PMS. Využít by této instituce chtělo 38 % odsouzených a 62 % žen by o ni neprojevalo zájem.

Z Grafu č. 20 plyne, že povědomí o PMS většina respondentek má, ale jejich nedůvěra k osobám z této instituce jim brání těchto služeb využít. Což je jen na jejich škodu.

Graf č. 21

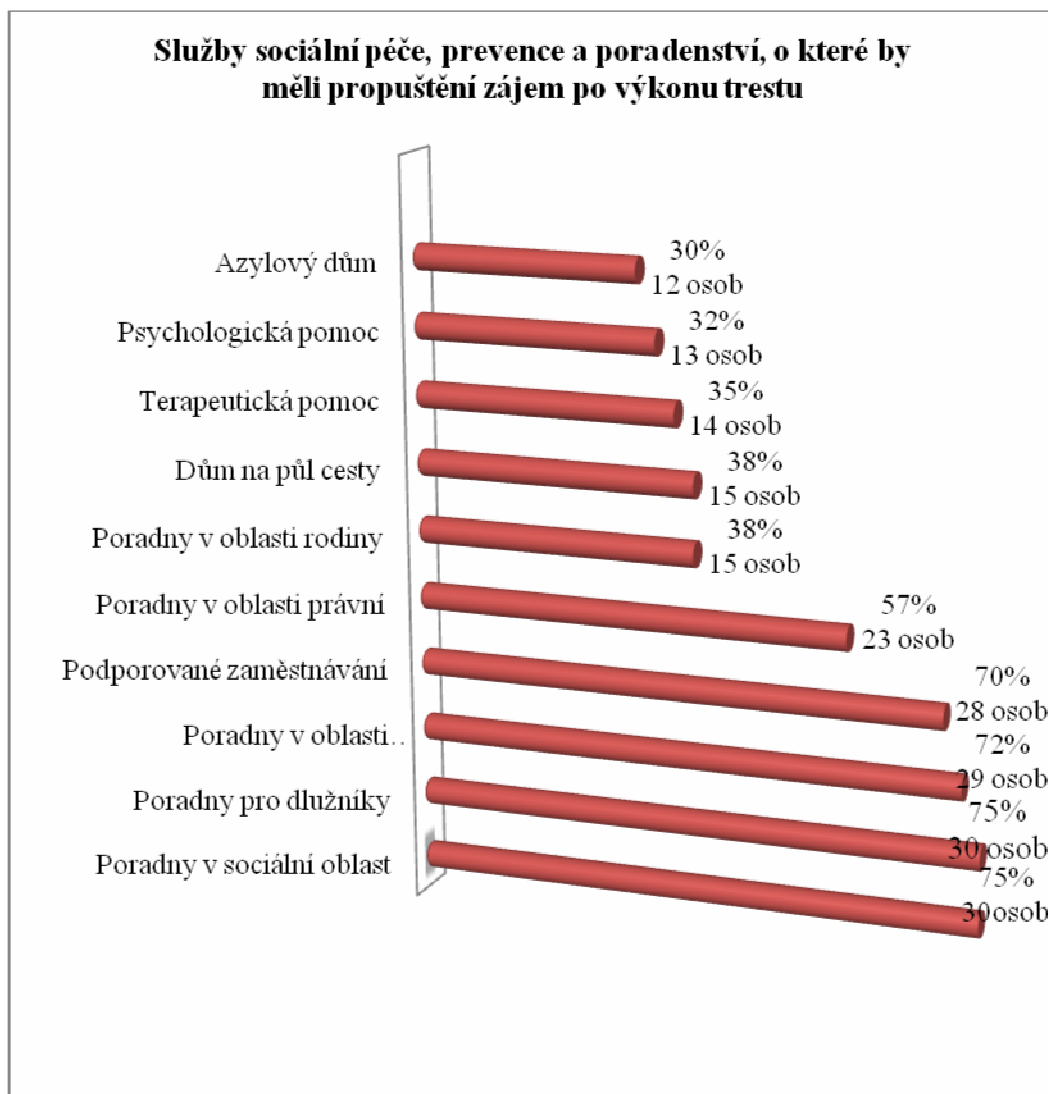
V Grafu č. 21 uvádí 25 % žen, že má jisté obavy z návratu na svobodu a 75 % dotazovaných odpovědělo, že strach nepociťují. Odborného poradenství by pak využilo 85 % žen a 15 % odsouzených žen o tyto služby nestojí.

V otázce číslo 19., kdy měly dotazované možnost volného vyjádření, napsalo šesti respondentek důvody svých obav, kterými jsou:

1. „Selhání co se týče drogové závislosti.
2. Obavy, že mi nevyjde přijetí do doléčovacího zařízení a že nenajdu práci.
3. Nedostatek financí na plnění vyživovací povinnosti a tím spojený další výkon trestu, a že neseženu práci.
4. Strach z toho, že nesežene práci a bud páchat dále trestnou činnost.
5. Strach z přijetí a začlenění do běžného života, normálních lidí.”

(Respondentka uvedla, že byla 10 let závislá na pervitinu.)

Graf č. 22

Závěrečný Graf č. 22 uvádí, kolik respondentek mělo zájem o jednotlivé služby a další pomoc uvedené otázky č. 18. První místo obsadilo poradenství v sociální

oblasti a pro poradenství v oblasti dluhů, které 75 % respondentek označilo. Dále 72 % respondentek by využilo možnosti poradenství v oblasti zaměstnávání. Následně 70 % žen si zvolilo využití podporované zaměstnávání a 57 % dotazovaných by chtělo poradit v oblasti právní. Poradenství v rodinné sféře a domy na půl cesty by využilo 38 % žen a 35 % respondentek pak pomoc terapeuta. Poslední příčku obsadila pomoc psychologa, pro kterou se rozhodlo 32 % respondentek a pro služby azylového domu, pro které se rozhodlo 30 % žen.

V poslední otázce č. 19, pět respondentek vyjádřilo svůj postoj k nadcházejícímu propuštění těmito slovy:

„Největší problém propuštění z výkonu trestu je razítko Vězeňské služby na zápočtovém listě. Snižuje možnost uplatnění se na trhu práce na téměř nulovou. (Vlastní zkušenost)

Celoživotní zkušenost, kterou bych už nechtěla zažít, ale na druhou stranu uvažuji jinak a svým způsobem mi tato zkušenost pomohla, ale i naopak.

Mít opět děti svěřené do vlastní péče.

Chtěla bych se dovědět více o těchto službách.” (viz otázka číslo 18)

5.3 Diskuse nad výsledky sběru dat

Při srovnání věku mezi oběma pohlavími je zcela patrné, že nejfrekventovanějším věkovým rozmezím spáchané trestné činnosti bylo 25 – 35 let, což je, jak jsme výše uvedli, období *střední dospělosti*. V průměru tuto možnost označilo 43 % respondentů/ respondentek.

Nejvyšší počet respondentů a respondentek se i v dalším grafu shoduje v odpovědi týkající se rodinného stavu svobodný/á. Rozdíl mezi odpověďmi mužů a žen byl 10 %.

V otázce dosaženého vzdělání odpovědělo o 26 % více žen, že má základní vzdělání a vyučených mužů bylo o 21 % více než vyučených žen. Z toho středoškolské vzdělání mělo o 8 % více mužů a jen jeden ze všech dotazovaných mužských i ženských respondentů měl vysokoškolský titul.

Z Grafů č. 4 a 15 vyplývá, že o celých 30 % více mužů pochází z úplné rodiny a o 30 % více žen z rodiny částečné. V průměru 88,5 % dotazovaných mužů a žen

je v častém kontaktu s rodinou. O 11 % více žen nemá žádný kontakt se svými příbuznými.

Po přepočtu odpovědí na otázku číslo 7, jsme zjistili, že celých 70 % mužů mělo před výkonem trestu odnětí svobody práci, zatím co u žen to bylo pouhých 30 %.

Pracovního zařazení v průběhu trestu se dočkalo o 24 % více mužů než žen. Což je možné zdůvodnit větší kvalifikovaností mužů z Grafu č. 3 a také širšími možnostmi uplatnění, které poskytuje opavská věznice.

Ubytovací situaci má vyřešeno v rozdílu o 1 % více mužů a také oni jsou o 16 % více finančně zajištěni než ženy. Z převážné většiny v mužské části můžeme tvrdit, že muži více myslí na špatné časy a díky finančním rezervám se mají kam vrátit a nejsou tak odkázáni na pomoc druhých.

V otázce č. 11, kde jsem řešili na jakém typu oddělení jsou naši respondenti umístěny, vyšlo, že 91 % mužů se nachází v kategorii s dozorem a 9 % s dohledem což je logické jak se můžeme dočíst ve výše uvedené podkapitoly 5. 2. U žen je to pestřejší celých 45 % uvedlo, že jsou v kategorii s dozorem, druhou nejpočetnější skupinou byla s ostrahou 30 %.

Jak je zřejmé z Grafu č. 8 a 19 povědomí o činnosti sociálního kurátora mělo v průměru 46 % žen a mužů. Využít by ho pak chtělo jen 28 % z dotazovaných.

U obdobně koncipované otázky o Probační a mediační službě, se vyjádřilo v průměru 74,5 % dotazovaných, že ví o aktivitách PMS, ale využilo by jí o 9 % méně mužů než žen.

Blížícího se dne výstupu se obává o 19 % více žen než mužů, což se jeví logické. Ženy jsou z hlediska otázky, jak je vnímá jejich okolí citlivější než mužské pohlaví. A také možnosti odborných poradenských služeb by využilo o 21 % méně mužů než žen.

V předposlední otázce jsme se zajímali, o jaké služby by měli odsouzení po výkonu trestu největší zájem. Zde se ženy i muži shodli, že nejdůležitější je pro ně poradenství v sociální sféře, v oblasti dluhů a zaměstnání. O podporované zaměstnávání projevilo zájem o 31 % více žen než mužů. V právním a rodinném poradenství se opět obě skupiny shodly na jejich důležitosti pro život po výkonu trestu, toto poradenství se umístilo v průměru na páté příčce. Jedinou odchylkou byly příčky terapeutické a psychologické pomoci, azylového domu a domu na půl cesty. Ženy zhodnotily nejdůležitější pro jejich zdárnou resocializaci zbylé služby

v tomto pořadí: dům na půl cesty, pomoc terapeuta, psycholog a jako poslední azylový dům.

Oproti tomu muži posoudili, že nejcennější by pro ně byly služby azylového domu a domu na půl cesty, následně terapeutická činnost a poté využití pomoci psychologa.

V poslední otázce se více ženy rozepsali na téma blížícího se výstupu. Když jsme pročetli všechny odpovědi, ženy se shodly, v obavě z drogového relapsu a s muži se sjednotili ve strachu z recidivy a toho, že neseženou pracovní uplatnění.

ZÁVĚR

Teoretickou část jsme věnovali popisu trestu odnětí svobody z hlediska jeho zásad a funkcí. Další část práce byla zaměřena na průběh výkonu trestu a resocializačním a reintegračním procesu v něm. Kde se vyskytují nástroje sociální rehabilitace. Jimiž jsou například činnost sociálního pracovníka a kurátora v rozmanitých oblastech lidského života. O práci sociálního kurátora a Probační a mediační službě jsme se zmínili v následující podkapitole. Uprostřed toho všeho stojí velmi cenný nástroj práce s odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody, čím jsem samozřejmě mysleli program zacházení. Při jehož realizaci se odsouzený může podílet stejnou měrou jako výchovní a specializovaní pracovníci. Poslední kapitola byla hlavně o sociální rehabilitaci jako službě sociální prevence.

V Praktické části jsem se snažili zjistit o jaké služby by měli odsouzení nejvíce zájem a od toho se odvíjel výběr a hledání poskytovatelů v podkapitole 4. 3, kde jsme se pokusili zmapovat rozmístění složek sociální rehabilitace v okresních městech Moravskoslezského kraje, jako jsou úřady práce, střediska PMS, obecní úřady s rozšířenou působností a v neposlední řadě sociální služby. Uvádíme jen největší poskytovatele daných sociálních služeb v Moravskoslezském kraji, jimiž jsou: Slezská diakonie, Charita a Armáda spásy ČR, dále pak Centrum sociálních služeb Ostrava a ADRA.

Největší zájem byl o odborné poradenství v sociální, právní, finanční a rodinné oblasti. Jak jsme zjistili, po detailnějším prohledání internetu převaha poskytovatelů nabízela možnost odborného poradenství. Což je jednoznačně dobrá zpráva.

Velkým kladem by se jevílo, kdyby propouštění dostávali v den odchodu publikaci, kde by bylo souhrnně uvedeno pár styčných poskytovatelů, na které by se mohli obrátit v případě zájmu.

Avšak ač by se všichni snažili, seč mohli, největší úsilí pro zpětné začlenění musí bezpodmínečně vycházet z konání samotný odsouzený. Jak praví lidové přísloví: „Nejlépe je ohýbat proutek, dokud je mladý.“ Z našeho šetření, ale vyplynulo, že nejvíce trestných činů spáchali lidé ve věku 25 - 35 lety, kde osobností vývoj má být již zcela pevně ukotven v nitru člověka. Dle Kohlberga se

v těchto letech má člověk nacházet v postkonvenčním stádiu morálního vývoje, kdy se osoba orientuje na společenskou úmluvu. Tato etapa je charakteristická výrokem: „zákony byly udělány pro člověka, ne člověk pro zákony”.

Konečně by se mělo ve výstupním období co nejvíce podporovat entuziasmus a motivaci k řádnému životu po výkonu trestu odnětí svobody. Což je hlavním úkolem a nesnadným cílem především výchovných a specializovaných pracovníků s přispěním rodiny odsouzeného.

Seznam zkratk

EU	Evropská unie
PMS ČR	Probační a mediační služba České republiky
SNV	Sbor nápravné výchovy
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
ÚV KSČ	Ústřední výbor komunistické strany Československa
VSČR	Vězeňská služba České republiky
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody

Seznam použité literatury

1. ČERNÍKOVÁ, V. *Základy penologie pro policisty*. 1. vyd. Praha: PAČR, 2002. 148 s. ISBN 80-7251-104-1
 2. ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana*. 1. vyd. Česká Republika: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0
 3. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6
 4. HANUŠ, B. *Primární základy penologie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského s.r.o., 2005. 95 s. ISBN 80-86723-14-3
 5. HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. České Budějovice, 2005. 183 s. ISBN 80-86708-05-5
 6. HUTYROVÁ, M. *Etopedie pro výchovné pracovníky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 45 s. ISBN 80-244-1190-3
 7. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. 261 s. ISBN 978-80-247-1369-4
 8. KREJČÍŘOVÁ, O., TREZNEROVÁ, I. *Malý lexikon sociálních služeb*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. 62 s. ISBN 978-80-244-2754-6
 9. NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Česká Republika: C. H. Beck, 1997. 140 s. ISBN 80-7179-177-6
 10. RENOTIEROVÁ, M., LUDÍKOVÁ, L. a kol. *Speciální pedagogika*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 313 s. ISBN 80-244-0873-2
 11. SOCHŮREK, J. *Úvod do penologie*. 1. vyd. Česká Republika: Technická univerzita v Liberci, 2008. 80 s. ISBN 55-121-07
 12. VITÁSKOVÁ, K. *Etopedie: vybrané okruhy etopedické problematiky*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005. 68 s. ISBN 80-7368-123-4
 13. VOŇKOVÁ, J., CHALUPOVÁ, J. *Sociální práce s pachateli*. 1. vyd. Praha: Leges, 1992. 125 s. ISBN 80-85638-01-0
 14. VOTAVA, J. a kol. *Základy rehabilitace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 139 s. ISBN 80-7184-385-7
-

15. KAFKOVÁ, A. Cesta ke vzniku Generálního ředitelství VS ČR 1965-1969. *Historická penologie*. 2011, ročník. 9, č. 1, s. 58.
-
16. *Cíle a poslání VS ČR*. [online]. [cit.2012-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>>.
15. *Česká unie pro podporované zaměstnávání. Co je to podporované zaměstnávání*. [online]. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z WWW:<<http://www.unie-pz.cz/3-pz/14-co-je-pz.html>>.
17. *Evropská unie. Sociální reintegrace*. [online]. [cit.2012-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://ar2005.emcdda.europa.eu/cs/page078cs.html>>.
18. *Moravskoslezský kraj*. [online]. [cit.2012-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.moravskoslezsky.kraj.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=48925>>.
19. *Moravskoslezský kraji*. [online]. [cit.2012-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://rener005.blog.cz/en0911/3>>
20. *Péče o uživatele drog. Resocializace/ reintegrace*. [online]. [cit.2012-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/socialni-oblast/protidrogoва-politika/slovnicek-pojmu/pece-o-uzivatele-drog.htm>>.
21. *Péče o uživatele drog. Probační a mediační služba*. [online]. [cit.2012-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/socialni-oblast/protidrogoва-politika/slovnicek-pojmu/pece-o-uzivatele-drog.htm>>.
22. *Probační a mediační služba ČR. Telefonní seznam*. [online]. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z WWW:<https://www.pmscr.cz/download/ADRESAR_PMS_120312.pdf>.
23. *Registr poskytovatelů sociálních služeb*. [online]. [cit.2012-03-21]. Dostupný z WWW:<http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1332920642768_11>.
24. *Systém trestů. Odnětí svobody* [online]. [cit.2012-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/system-trestu>>.
25. *Výstupní oddělení*. [online]. [cit.2012-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/o-nas-1603/vykon-trestu-323/vystupni>>

oddeleni-1075/>

26. *Zastav se, zamysli se, změň se.* [online]. [cit.2012-03-06]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/vykon-vezenstvi-842/zastav-se-zamysli-se-zmen-se>>.
-

27. Haluzová, S., Blanda, R. Při práci utíká trest rychleji. *České vězení*. [online]. 2009, ročník 18, číslo 2, [cit. 2012-03-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/ke-stazeni-112/ceske-vezenstvi-1223/ceske-vezenstvi-2009-6153>>. ISSN 1213-9297.
28. Hušková, V. Reintegrační program: pomoc propuštěným vězňům. *České vězení*. [online]. 2008, ročník 17, číslo 2, [cit. 2012-03-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/ke-stazeni-112/ceske-vezenstvi-1223/ceske-vezenstvi-2008-6152>>. ISSN 1213-9297.
29. Redaktor časopisu. Co zmůžou programy zacházení. *České vězení*. [online]. 2011, ročník 20, číslo 2, [cit. 2012-03-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/ke-stazeni-112/ceske-vezenstvi-1223/ceske-vezenstvi-2011>>. ISSN 1213-9297.
-

30. *Mezi vězením a komunitou* [online]. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., 2008. [cit. 2012-03-20]. ISBN 978-80-904116-0-9. Dostupný z WWW: <www.osmosty.cz/images/pdf/pub_sance.pdf>.
31. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Vězení* [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2010. [cit. 2012-03-20]. ISBN 978-80-7357-606-6. Dostupný z WWW : <www.ochrance.cz/.../sborniky_stanoviska/Sbornik_Vezenstvi.pdf>.
-

32. *Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 – 2014.* [online]. [cit.2012-03-20]. Dostupný z WWW: <verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/soc/sprss_2010-2014.odt>.

-
33. Zákon č. 40/2009 Sb., o trestní zákoník
 34. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
 35. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody
 36. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě

Seznam příloh

Příloha č. 1: Program zacházení ve VTOS

Příloha č. 2: Fotografie výstupního oddělení věznice Opava

Příloha č. 3: Mapa okresních měst Moravskoslezského kraje

Příloha č. 4: Dotazník

Příloha č. 1: Program zacházení ve VTOS

Opava

Program zacházení ve VTOS výchozí

Kód vězně:

Příjmení:

Jméno:

	Cíle programu	Vzorným plněním všech povinností vyplývajících z norem upravujících výkon trestu a zadaných úkolů posilovat volní vlastnosti a právní vědomí. Přehodnotit žebříček hodnot a náhled na nedotknutelnost cizího majetku.
1.	Pracovní aktivity pracovně zařadit v rámci věznice	Vypěstovat si návyky na pravidelné vykonávání pracovních činností a naučit se vztahu k práci jako možnosti získání finančních prostředků.
2.	Vzdělávací aktivity Studuje ŠVS: ne Počet hodin studia na ŠVS: 0,0000	Do vzdělávání nezařazen.
3.	Speciálně výchovné aktivity	Individuálně, dle potřeby vyhledat pomoc odborných pracovníků věznice.
4.	Zájmové aktivity	Četba, návštěva knihovny. Sportovní aktivity - míčové hry, kondiční posilování.
5.	Oblast utváření vnějších vztahů	Pokusit se navázat kontakt s rodiči.

Přiřazené aktivity

Kód aktivity	Typ aktivity	Název aktivity
--------------	--------------	----------------

Tento program zacházení jsem si zvolil a zavazuji se jej plnit datum podpis odsouzeného
datum podpis speciálního pedagoga
datum Schvaluji: podpis ŘV /LZŘV

Příloha č. 2: Fotografie výstupního oddělení z věznice Opava

Příloha č. 3: Mapa okresních měst Moravskoslezského kraje

Příloha č. 4 : Dotazník

Dobrý den,

do rukou se Vám dostal dotazník sloužící k zjištění o jaké služby by měly osoby ve výkonu trestu zájem po jejich propuštění. Odpovědi, které nám poskytnete, vyplněním tohoto dotazníku, budou použity výhradně pro zpracování bakalářské práce na téma Možnosti sociální rehabilitace po výkonu trestu v Moravskoslezském kraji a jsou zcela anonymní. Věřím, že díky vašim odpovědím podpoříte zlepšení nesnadné situace lidí po výkonu trestu.

Děkuji za váš čas a účast.

Sabina Kubisová

Pedagogická fakulta

Univerzita Palackého v Olomouci

Dotazník:

1. Pohlaví:

A) Žena

B) Muž

2. Věk:

A) 18 – 25 let

B) 25 – 35 let

C) 35 – 45 let

D) 45 – 55 let

E) 55 – 65 let

F) 65 let a více

3. *Stav:*

- A) Svobodný/á
- B) Ženatý/vdaná
- C) Rozvedený/á
- D) Vdovec/vdova

4. *Nejvyšší dosažené vzdělání:*

- A) Základní
- B) Vyučen/a
- C) Střední s maturitou
- D) Vysokoškolské

5. *Z jaké rodiny pocházíte:*

- A) Úplná
- B) Částečná

6. *Máte pravidelný kontakt s rodinou (telefonický nebo osobní kontakt):*

- A) Ano
- B) Ne

7. *Měl/a jste před odsouzením zaměstnání:*

- A) Ano
- B) Ne

8. Máte možnost ve výkonu trestu pracovat / chodit do zaměstnání:

A) Ano

B) Ne

9. Máte zajištěné ubytování po propuštění:

A) Ano (vracím se k rodině, vlastní byt, ...)

B) Ne

10. Máte finanční rezervy (jste po propuštění z výkonu trestu finančně zajištěn/a):

A) Ano

B) Ne

11. Na jakém oddělení jste umístěn/a:

A) Nástupní

B) S dohledem

C) S dozorem

D) S ostrahou

E) Se zvýšenou ostrahou

F) Výstupní

12. Byla Vám nabídnuta možnost kontaktu se sociálním kurátorem pro dospělé:

A) Ano

B) Ne

13. Využil/a jste nabídky spolupráce se sociálním kurátorem pro dospělé:

A) Ano

B) Ne

14. Jste informováni o činnosti Probační a mediační služby?

A) Ano

B) Ne

15. Využil/a byste služby Probační a mediační služby?

A) Ano

B) Ne

16. Máte z ukončení trestu odnětí svobody strach/ strach z pobytu na svobodě?

A) Ano

B) Ne

17. Využil/a byste možnosti odborného poradenství (rady ohledně finanční pomoci, pomoc při hledání zaměstnání, ubytování):

A) Ano

B) Ne

18. V případě vašeho zájmu zaškrtněte, o jaké služby byste měli zájem po propuštění z výkonu trestů?

- A) odborné poradenství v oblasti sociální (dávky, příspěvky, ...)
- B) odborné poradenství v rámci dluhů
- C) odborné poradenství v oblasti zaměstnání
- D) odborné poradenství v oblasti právní
- E) odborné poradenství v oblasti rodinné (občanská poradna pro rodinu)
- F) podporované zaměstnávání (pomoc s hledáním zaměstnání)
- G) azylový dům (levné ubytování v ubytovně po dobu nejdéle 12 měsíců)
- H) dům na půl cesty (podpora samostatného bydlení na dobu nejdéle 12 měsíců)
- I) psychologickou pomoc
- J) terapeutickou pomoc

19. Možnost volného vyjádření (Váš osobní názor na tuto problematiku):

Anotace

Jméno a příjmení:	Sabina Kubisová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Michal Růžička, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Možnosti sociální rehabilitace po výkonu trestu v Moravskoslezském kraji
Název v angličtině:	Possibilities of social rehabilitation after achievement punishment in the Moravskoslezský Region
Anotace práce:	<p>Tato bakalářská práce primárně popisuje trest odnětí svobody a jeho funkce a zásady. Uvádí smysly sociální reintegrace a programů s ní spojených, kde hlavní roli hraje kontinuální sociální péče a činnost Probační a mediační služby. Těmito aspekty se prolíná práce sociálního pracovníka a služby sociální péče, prevence a poradenství a to vše na poli působnosti Moravskoslezského kraje. Práce svým šetřením zjišťuje potřeby a přání odsouzených, kteří budou v blízké době propuštěni z výkonu trestu, co se týče návaznosti sociálních služeb.</p>
Klíčová slova:	trest odnětí svobody, věznice, program zacházení, reintegrace, sociální rehabilitace
Anotace v angličtině:	<p>This bachelor thesis primarily describes the imprisonment and its functions and principles. It presents a sense of the social reintergration and programmes associated with it, where the main role is played by a continuous social care and the activities of the Probation and Mediation Service. These aspects of work mingles with social workers and social care services, prevention and counseling.</p>

	All of these topics are covered by the Moravskoslezský Region. This work investigates the needs and wishes of imprisoned people, who will be released from prison in a short period of time, in the field of a social services.
Klíčová slova v angličtině:	imprisonment, prisons, treatment program, rehabilitation, social rehabilitation
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Program zacházení ve VTOS Příloha č. 2: Fotografie výstupního oddělení věznice Opava Příloha č. 3: Mapa okresních měst Moravskoslezského kraje Příloha č. 4: Dotazník
Rozsah práce:	57 stran
Jazyk práce:	Čeština